Published and distributed under permit (No. 322), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of New York, N. Y. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

שנה שביעית HATOREN גליון כא (רכא)

התורן

עתון שבועי
יוצא בכל יום ששי

התוכן

VOL. VII NEW YORK, AUGUST, 6, 1920 No. 21 (221)

HATOREN
Published weekly by the
ZIONIST ORGANIZATION
OF AMERICA
55 FIFTH AVENUE, NEW YORK.
Telephone, Chelsea 247

מחיר „התורן"
לשנה — $4.00 לחצי שנה — $2.00
בחוץ־לארץ ובקנדה:
לשנה — $4.50 לחצי שנה — $2.25
לפחות מחצי שנה אין החתימה מתקבלת
הכתובת:
Hatoren, 55 Fifth Avenue, New York

SUBSCRIPTION RATES:
One year—$4.00 Six months—$2.00
Foreign Countries and Canada:
One year—$4.50 Six months—$2.25
Single copy 10 cents
Entered as second-class matter March 14, 1916, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

מחיר גליון 10 סנטים

קאטאלוג של ספרות ארץ ישראל

ZIONIST ORGANIZATION OF AMERICA,
55 Fifth Ave., New York.

פא"פ: 74 השדרה החמישית, בלשכת „התורן".

א. עתונים יומיים ושבועונים מתקבלת החתימה על:

1) הארץ

עתון יומי, יוצא לאור בירושלים. לשנה $20.00. לחצי שנה $10.00. גליונות בודדים 7—8 סנט הגליון.

2) דואר היום

עתון יומי, יוצא לאור בירושלים. לשנה $20.00. לחצי שנה $10.00. גליונות בודדים 7—8 סנט הגליון.

3) העולם

שבועון, יוצא לאור בלונדון ע"י ההסתדרות הציונית העולמית. לשנה $7.50. לחצי שנה $4.00. אפשר להשיג גם גליונות בודדים מן א' עד לב. מחיר כל גליון 17 סנט. עם המשלוח — 18 סנט.

4) הפועל הצעיר

שבועון, יוצא לאור ביפו, ארץ־ישראל. לשנה $12.50. לחצי שנה $6.25.

ירחונים וקובצים

1) מולדת

חוברת ו' — — — .50 .60

2) מעברות

ירחון, יוצא לאור על־ידי „הפועל הצעיר".
חוברת א' — — — 1.00 1.15
חוברת ב'—ג' — — 1.50 1.65
חוברת ד' — — — 1.00 1.15
חוברת ה' — — — 1.00 1.15
חוברת ו' — — — — 1.00 1.15

3) האזרח

קובץ, ערוך על־ידי ש. בן־ציון.
כרך א' (4 חוברות) 3.00 3.25
כרך ב', חוברת א' — .75 .85
כרך ב', חוברת ב' — .75 .85

4) אחדות העבודה

קובץ — — — — — 1.00 1.15

5) יזרעאל

קובץ ספרותי, ערוך על־ידי א. ז. רבינוביץ .50 .60

6) קונטרס

חוברות יוצאות מזמן לזמן. חוברות: י"ד, ט"ו, ט"ז. מחיר כל חוברת — — — — .20 .22

7) בגליל

חוברות ב', ג', ד', ה', ז'. מחיר חוברת .08 .09

8) השעה

חוברות יוצאות מזמן לזמן.

בלי משלוח / עם משלוח

חוברת ח' — — — .05 .06
חוברת ט' — — — .05 .06
חוברת י' — — — .05 .06
חוברת י"א — — — .05 .06

9) יפת

קובץ ב' — — — — 1.00 1.15
קובץ ג' — — — — .80 .90

ב. ספרי שמוש

1) לזכרון

כל ארץ־ישראל בכים, מאת בצלאל יפה — .50 .55

2) מלון אנגלי־עברי.
ENGLISH-HEBREW
DICTIONARY
מאת ד"ר א. ד. וואלדשטיין — — — 1.75 1.90

3) המלון העברי

מלון שמושי עם ציורים מאת גראזובסקי וילין. המחיר — — — — 3.00 3.25

ג. ספריה חקלאית

1) משק בית האכר — .65 .68
2) תורת הזבול, חלק א' .60 .68
3) תורת הזבול, חלק ב' .60 .68
4) הזית — — — — — .60 .68
5) חקלאי, כרך ד' — — 1.75 2.00
6) השקדים — — — — .50 .60
7) החלב, חוברת א' — .30 .35

ד. ספרות יפה

1) כתבי ש. בן־ציון גוטמאן:
כרך א', שני ספרים 2.00 2.15
כרך ב', שני ספרים 2.00 2.15
2) אבות ובנים, רומאן 1.25 1.35
3) בעלי אחוזה מן הדור הישן, ספור — — — .38 .41
4) חלומו של אובלומוב .50 .54
5) בעל־הבית ופועלו — .50 .54
6) שתי אחיות, ספור — .75 .82
7) ספורים — — — — .38 .41
8) רומיאו ויוליה בני הכפר — — — — — .50 .54
9—10) מכתבים מהטחנה
ספר ראשון — .50 .54
ספר שני — — .63 .69
11) סנבה סלבקון, ספור .75 .82
12) חלומו של מקר, ספור .25 .27
13) לבדה, קובץ שירים מאת לוי קיפנים — .75 .85
14) החורבן, רומאן, מאת זולה — — — — — 1.10 1.25
15) כתבי א. ז. רבינוביץ, לגדולים — — — — 1.25 1.40
16) כתבי יהושע ברזלי— 1.10 1.15
17) אפלטון, המשתה — .50 .60
18) רגינה אשכנזי, ספור, מאת פ. גינזבורג (הוצאה לונדונית) — .50 .60

ה. ספרים שונים.

1) ספירת יהודי ארץ־ישראל, חוברת א' — 1.50 1.70
2) החנוך, קובץ פדגוגי 1.30 1.40
3) בריטניה הגדולה ותחית ישראל בארצו — — .15 .18
4) יום חגנו — — — — .15 .18
5) לקראת העתיד, מאת מרדכי בן הלל הכהן .25 .30
6) אגדות אמוראי ארץ־ישראל, שתי מונוגרא־פיות. כל חוברת — .30 .35
7) תורת החשבון לבתי־ספר תיכוניים
חלק א' — — — — .70 .80
חלק ב' — — — — .70 .80
חלק ג' — — — — .70 .80
8) יסוד מושבי עובדים, מאת א. ל. יפה — — .40 .45
9) איוב (כתבי קודש), מבואר על־ידי א. ז. רבינוביץ וא. אברוניו 1.50 1.65
10) אלגברה, רוזנשטיין, חוברת ב' — — — .85 .95
11) לוחות של לוגריתמים ופונקציות טריגונומט־ריות — — — — — .60 .65
12) מורה השפה הערבית .40 .45
14) היהדות והצעירים — .40 .45
15) השכר והעונש בחנוך .10 .12

ו. לבני הנעורים (לא מנוקד)

1) קובץ ספורים ואגדות לבני הנעורים (כתבי א. ז. רבינוביץ, כרך א') — — — — — .40 .50
2) הגליל העליון — — .25 .30
3) הגליל התחתון — — .25 .30
4) זמרת הארץ, קובץ — .50 .60
5) צללים, קובץ ספרותי .40 .50
6) בבית המדרש הישן, ספור — — — — .15 .17
7) מעולם היצירה, ספור, מאת א. ז. רבינוביץ .25 .30

VOL. VII | NEW YORK, AUGUST, 6, 1920 | No. 21

התרן

יוצא לאור על־ידי
ההסתדרות הציונית
באמריקה

העורך:
ראובן ברײנין

שנה שביעית | ניו־יורק, כ"ב אב, תר"ף | גליון עשרים ואחד

הַכְּנֵסִיָּה הַצִּיּוֹנִית בְּלוֹנְדוֹן

דין־וחשבון מפורט מאת סופרנו המיוחד
אהרן פרנקל.

הפתיחה.

(סקירות ורשמים).

הפתיחה והנעילה הן שני המומנטים הכי־חגיגיים בועידות ובקונגרסים ציוניים. ויש שבכונה תחילה מתאמצים להגדיל בהם את ההתלהבות ולהרבות את השמחה, כדי להשאיר „רושם" בלפי פנים וביחוד כלפי חוץ, והטעם מובן וידוע. אולם הרצפט הזה להתרוממות הרוח ול„עלית־הנשמה" באופן מלאכותי, כנראה, כבר עבר זמנו ובטלה השפעתו במחנה הציוני. והכנסיה הציונית בלונדון תוכיח.

כנסיה זו, שנתועדה אחרי סאן־רימו, ואשר אליה נשואות עיני כל העולם היהודי מסופו ועד סופו, הרואים בה את כנסית הגאולה והישועה — פתיחתה היתה בלי חגיגיות וצרמונאליות יתירה. הכל — מכתלי האולם הצר, שלא תואר ולא הדר לו, מתמונת הרצל הקטנה והפשוטה שהתנוססה מעל הבימה, עד פני הצירים והאורחים שהביעו רצינות וסקרנות כאחד — כל זה דבר בלי אומר ודברים, כי לא חג היום, אלא התחלת יום עבודה ארוך וקשה בעד המציאות הממשית של תקופת עבודתנו החדשה. כל זה סמל, כי עבר לבלי שוב תור השעשועים בנאומים המלהיבים והריקוראציות המיופות והמגוהצות — ובאה עונת הפעולה והמעשה. זאת הבינו והרגישו רוב הצירים, מלבד אחדים יוצאים מן הכלל, והתיחסו לחזיון כזה בהתבנה הראויה.

בין אלה המועטים, שלא הבינו ולא הרגישו בחזיון הזה, נמצאו גם שנים־שלשה צירים אמריקאיים שהתאוננו על דפוי־הרוח, כביכול, ועל חוסר הרחבות וההרוחה וההוד וההדר שיש למצוא בה„קאנווענשאנס" באמריקה והחסרים פה. ואלה הפליאוני באמת: הללו שאמריקאים הם ויודעים, כי Business before pleasure, מה ראו להתאוננות זו? אולם לכבודה של המלאכות האמריקאית אפשר להגיד בבטחה, כי עמדה על הגובה הדרוש, והשפעתה על כנסיה זו היא הגדולה ביותר. ועל אודות זה עוד אשוב ואדבר במרוצת דברי.

זה היה מצב־הרוח בישיבת הפתיחה, הקובעת את הטון של הועידה ונותנת לה גון וצביון.

* * *

הכרת־תודה וכפית־טובה.

הפותח הוא מר נחום סוקולוב, המתחיל את נאומו העברי בברכה להצירים, ממשיכו ב„מי־שברך" לממשלה פלונית ולמדינה אלמונית, להסתדרות הפועלים ולצירים ולכל ישראל בכלל וגומרו בתאור פרשת יסוריהם, צרותיהם ופורעניותיהם של בני עמנו במזרח אירופה בזמן הזה ובבטחון גמור, כי ב„עת צרה זו ליעקב" יושע על־ידי נס, נס שאנחנו בעצמנו נעשהו... אלה הם שלשת עיקרי־צרופו של נאום סוקולוב, המעידים על נושאו, כי יש בו גם מכשרון מדינאי גדול, בעל טאקט ונמוס, וגם מהצער והיגון, האמונה והבטחון של יהודי גדול. כי למרות זה שהרבה מהראדיקאלים שבין הצירים אין דעתם נוחה מהפורמאליות של „מי־שברך" לממשלות (כשהגיע הדבר לידי הסתדרות־הפועלים לא פרשו מן הצבור, קמו כולם כאיש אחד וערכו אובאציה סוערת במשך רגעים מספר) וקוראים לזה „הנותן תשועה" בנוסח מודרני, הלא אין

לכחר, כי לולא הן שהיו בעזרתנו לא באנו עד הלום. והברכות האלה, כמו שהסביר זה מר סוקולוב, אינן פורמאליות גרידא וביחוד שאין בהם משום החנופה וההתרפסות, אלא הבעת תודה טבעית הנובעת מקרב לב לאלה שעמדו לימיננו ותמכו בנו, כי לא כפוי־טובה הוא ישראל...

גדול הוא סוקולוב בנמוסיו וגדול ביותר ברגשותיו האנושיים והיהודיים. בנגעו במרוצת דבריו בפרשת אוקראינה ונוראותיה התרומם הוא ביחד עם שומעיו לגובה לא־נחקר. סוקולוב המתון, המנומס והמגוהץ וקר־הרוח, השוקל בפלס את דבריו נהיה הפעם לדברן חוצב להבות־אש, לממטיר אש וגפרית על שונאיהם של ישראל, למקונן ולמאשים כאחד — אבל גם למנחם. מנחם מלא בטחון יהודי ואופטימיות יהודית עד לידי אמונה ב...נסים, שאנחנו בעצמנו נ ה י ה ע ו ש י ה ם . כזה היה מלפנים וכן יהיה עכשיו רק בשנוי צורה מעט לפי השגת הדור והבנתו... וסוקולוב בעצמו אינו „נס" גדול בימינו אלה ?...

* * *

ע ו נ ג ו כ ב ו ד .

כמה פעמים היה לי ה ע ו נ ג לשמוע את הד"ר וייצמאן נואם במצבים שונים על נושאים שונים ובלשונות שונות ובכל פעם הרגשתי איזו מין טבעיות — אם הורשה לאמר כך — בכל דבר שיצא מפיו. בין שנשא נאום תעמולה, או נאום־הסברה, או סתם הרצאה על איזה ענין שהוא, ובין שיצא בפולמוס־דברים בתור מבקר או משיב על דברי־בקורת, נדמה לי תמיד, כי אין כמוהו שיהיה ראוי ומוכשר לכל תפקידי אמנות־הדבור האלה ; ולא מפני שנחן בכשרון־נואמים ממדרגה ראשונה — נמצאים בקרבנו גדולים וטובים ממנו באמנות הדברנית — אלא מפני שדבריו נבעו מלב טהור ונאמן, כנבוע מים חיים משיבי נפש מפלג זך ושוטף. שמעתי כבר את גדולי הנואמים בין היהודים ובלתי־היהודים, ואף אחד מהם לא לקח את לבי שבי ולא עשה עלי רושם כ ה נ ו א ם וייצמאן. דברים־יוצאים־מן־הלב כאלה של וייצמאן עוד לא שמעתי. וזהו אולי סוד השפעתו הגדולה על הבריות. הכלל העתיק : „דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב" חדש ונכון הוא גם היום כביום האמרו. ומכאן ה ע ו נ ג .

אולם הפעם היה לי ה כ ב ו ד לשמוע את וייצמאן. כי הפעם ל א נאם וייצמאן, אלא ק ר א מעל הגליון ; והפעם לא יצאו דבריו מן הלב, אלא מ ן ה ר א ש . בקצרה : היה אי־טבעי מראשו ועד סופו, או כמו שאומר האנגלי : He was not in his elements. מפני שסוף־סוף זה האיש חיים וייצמאן איש־הרגש ובעל־המזג הוא ורגשו ומזגו מוצאים להם בטוי וגלוי רק בתנועותיו החפשיות והטבעיות ולא בשעה שהוא כפות להאותיות הדיפלומטיות של הגליון שהוא מציץ עליהן דרך המשקפים, שהרכיב לשם זה על חוטמו (בפעם הראשונה ראיתי את הד"ר וייצמאן בפוזה זו) וקורא באופן מיכאני. ונראה, שנאום־כסא בכלל הוא למורת רוחו של וייצמאן הדימוקראט ואיש־העם, אבל החובה והמשמעת דורשות את שלהן... ומכאן כל אותו העדר־הרושם שעשה הנאום הזה, אף־על־פי שאליבא דאמת בקראנו אותו א נ ח נ ו מעל הגליון הננו מוצאים אותו מלא ענין ותוכן והוגים למחברו רחשי תודה וכבוד.

* * *

ד ר ב ו נ ו ת ו מ ס מ ר י ם .

דברי אוסישקין הם תמיד כדרבונות, והפעם, בישיבת־הפתיחה, כמסמרים חלודים — כל־כך צרמו דבריו ה ע ב ר י י ם את אוזן השומעים. כל נאומו היה דיי־סונאנס לשוני ארוך מראשו עד סופו, ללא דקדוק, ללא שלמות ההברה (חציה היתה אשכנזית וחציה ספרדית) ללא דיוק ההרצאה — בקצרה, כל המגרעות והשבושים שמנו יודעי־לשון בשפה פגומה ומשובשת. ובכל־זאת יקרו לי דברי אוסישקין שנשמעו בעברית שבעים ושבעה מדברי נואמי צחות בלשונות לועזיות. עברית משובשת אפשר ל ת ק נ ה , אבל לועזית — לזו אין תקנה אלא בעקירה גמורה מחיינו היהודיים. כך דורש ההגיון הלאומי, הבריא. ועוד : דברי אוסישקין הם אמנם מסמרים חלודים, אבל טובים ויפים לבנין במקום שאין חדשים וטובים, אולם דברי ה ל ו ע ז י ם שבין הלאומיים והציוניים שלנו הם בבחינת מעדרות, שבעליהם כורים בהם קבר (שלא מדעת, כמובן,) לשאיפותינו המשותפות.

ועוד דבר : ה ד ב ו ר העברי כשהוא לעצמו בשעת סכנה זו לקיומנו הלאומי הוא מ ע ש ה , המקיים ומחיינו. ואיש הרצון והמעשה מבין, מרגיש ויודע וביחוד הוא מ ק י י ם את זה. על כן הבו גודל, כבוד ויקר לאוסישקין, שאינו נאה דורש, אבל נ א ה מ ק י י ם !

• • •

ישִׁיבַת הַפְּתִיחָה

במעמדם של שלש מאות צירים, באי־כח של הסתדרויות ומוסדות ציוניים שונים מארבעים ארצות שבכל קצוי תבל ואורחים רבים, נפתחה בלונדון באולם „ממוריאל" ביום ד', כ"ב תמוז, בשעה עשר בבוקר, הכנסיה הציונית. מר נחום סוקולוב נושא בעברית את נאום־הפתיחה הזה :

מורשים נכבדים, צירי הכנסיה הציונית !

הועד הפועל מלא את ידי לברך אתכם בהתועדכם היום באולם הזה לדון ולטכס עצה בענינים העומדים ברום עולם עמנו וארצנו. שמחים אנו לקדם את פניכם, ביחוד הפעם. אחרי ליל חושך ארוך של פרוד ופזור מלא יסורים ופגעים, צרות ופורעניות, יגון ודאגות — נאספנו שוב כולנו יחד בתור עם אחד ומאוחד מסביב לדגלנו הלאומי — דגל ציון. רבים, שכשל כחם ופקעה סבלנותם, אמרו : מי יראנו אור השחר ? מתי יבוא, ואם יבוא בכלל ? והנה בא השחר ! שחר המרמז לנו עתיד טוב ומזהיר בתור לאום חפשי בארצנו. אמנם עדיין לא הגענו אל המטרה והתכלית הנכספה. המצב אינו עוד כתקונו. עוד הדרך רב ועוד רבה המלחמה, ועוד עלינו לעבור, לפעול ולעשות הרבה עד הגיענו למחוז חפצנו. אולם תחנות אחדות כבר עברנו בדרכנו בשלום ובטחוננו חזק, כי סוף־סוף נגיע

למחוז חפצנו. וההנהגה הנוכחית בציונה לנו את הדרך בה נלך מצאה לנחוץ לקרוא את הכנסיה הזאת. זה מה שאפשר היה לה לעשות על־פי חוקי ההסתדרות והתנאים השוררים.

רבותי! הכנסיה הזאת נקראת „קונגרס־קטן". אפשר, שהשם הזה נכון הוא על־פי הנוסח הקבוע, אבל אינו הולם את הכנסיה הזאת בנוגע ל ת כ נ ה. חפצנו אָמנם לקרוא קונגרס, ובאמת, מעולם לא הורגשה הנחיצות לכך כמו עכשיו. אולם הדבר הזה אי־אפשר היה והוכרחנו להסתפק בקריאת הכנסיה הזאת. תשמש היא איפוא לנו קונגרס — לא קונגרס קטן אלא ק ו נ ג ר ס ג ד ו ל, מפני שלשת הטעמים החשובים הללו:

א) ח ש י ב ו ת ה ע ו ב ד ה ע צ מ ה. ההתועדות הזאת פירושה היא השיבה אל המצב הטבעי, הנכון והנורמאלי. כי זה כשבע שנים שאנחנו נמצאים בתנאים אי־טבעיים ובלתי־נורמאליים. עם פרוץ המלחמה העולמית באה בתוקף תנאי המצב מעין שמיטה בעבודתנו וכל מפעלינו היו בבחינת מצב של מוראטוריום. כל הגשרים נשרפו מאחרינו והאורגאנים שלנו לא יכלו לפעול ולעשות. העמדה לפנינו השאלה: לעשות או לחדול, לפעול או לשבת בחבוק ידים? ואנחנו אחת היתה ההחלטה בלבנו: לפעול ולעשות בכל התנאים ובכל המצבים. וכן עשינו ופעלנו מה שאפשר והצלחנו עד כמה שאפשר לפי התנאים. אולם הפרק האי־נורמאלי הזה של פרשת עבודתנו כבר עבר; כעת, בכנסיה זו, צריכים לחדש את העבודה ולבססה על יסודות בריאים, מוצקים ואיתנים.

ב) ה מ ק ו ם. נתאספנו היום במטרופולין של בריטניה הגדולה, בלונדון העיר, באותה העיר שבה התועד הקונגרס הרביעי. רבים מכם, הנמצאים בכאן, בודאי זוכרים עוד את נאום־הפתיחה של הד"ר הרצל בהקונגרס ההוא. אז בנאום־הפתיחה ההוא הרגיש המנהיג הגדול את הקשר האמיץ שבין עמנו ובין העם האנגלי ואת התקוות למלוי אידיאלינו, שאָנו תולים בבריטניה הגדולה. אולם אָז, לפני עשרים שנה, הרי היינו עוד בבחינת אנשים מן החוץ, אבל כעת הננו בפנים: מרכז פעולותינו המדיניות וההסתדרותיות ורוב חשובי מוסדותינו הלאומיים בלונדון הם. וכל זה משוה את חשיבות המקום לכנסיה זו.

ג) א ח ר י ס א ן ־ ר י מ ו. ההחלטה ההיסטורית המכריעה, שנתקבלה בועידת־השלום בסאן־רימו השיבה את ארץ־ישראל לעם ישראל; ארץ־ישראל הושבה על־ידי זה ל ע צ מ ה. אנחנו הציונים שתמיד האמנו בהתגשמות שאיפותינו לנו לא היתה החלטת סאן־רימו הפתעה יתירה. אָמנם לא חשבנו לפני שנים מספר, כי קרוב הוא כל־כך היום המאושר הזה לבוא. אָמרנו: אם לא בימינו, כי אָז יבוא באחד הדורות הבאים אחרינו, אבל בוא יבוא! אבל לא כך חשבו אומות העולם: הן טענו ואָמרו תמיד: מהו הערך ה מ מ ש י שיש לתביעותיכם על ארץ־ישראל? כל מעלותיכם, כשרונותיכם ותביעותיכם המוסריות וההיסטוריות מתנפצות אל סלע המציאות, ואין תקוה לעם גולה לשוב לארצו. ולא רק ה„גויים" אלא גם ה„פקחים" ובעלי המעשה שבנו היו חוזרים ושונים לכל

עת מצוא על הפזמון הזה. והנה מה שלא פללנו ולא קוינו לפני שנות־מספר גם אנחנו, בא ונהיה. ה ל ו מ נ ו נ ה י ה ל מ צ י א ו ת ה ח י י ם ב י מ י נ ו ו ל ע י נ י נ ו! ובתוספת לכל זה, נמסר המאנדאט על ארץ־ישראל לאותה הממשלה הנאורה, שרכשה את אמון העם היהודי זה דורות על דורות, ולאותו העם שעמנו קשור אליו בכמה נימים של ידידות וחבה! ובמומנט כזה מתועדת כנסיתנו בבירת העם הזה ומרכז ממשלתו, וכי אין בעבודה זו לשוות חן, הדר וערך לכנסיתנו?

ימי השמחה והחגים כבר עברו והגיעו ימי העבודה. לא רק אחים לדעה הננו בכנסיה זו, אלא גם אחים לעבודה. צריכים אָנו לגשם במעשה ולהוציא לפועל את הזכיות ההיסטוריות והלאומיות שניתנו לנו על־ידי הממשלות ובאי־כחן.

על הפרק עומדות לפנינו שורה של שאלות, שמהן תוצאות לקיומו של העם העברי ובהן תלוי גם כבודו. כי מלוי חובתנו היא לא רק דרישת הקיום אלא גם שאלת הכבוד. אנחנו הבטחנו לבאי־כח הממשלות והעמים, כי בהנתן לנו זכותנו על ארצנו לא ייקר כל קרבן בעינינו לבנותה ולהקימה, וכעת החיים והמות, הכבוד והחרפה, קדוש השם וחלולו, כל עתידותינו ב י ד י נ ו ה ם.

לנו יש הבטחון והאמונה, כי עשה נעשה והצלח נצליח והבית הלאומי, שנקים לעמנו, יהיה בית נאמן ובנין נהדר עדי עד. ומעל הבימה הזאת הננו פונים אל כל קהל ישראל בכל ארצות פזוריו בכל מיני לשון שיקום כאיש אחד לעשות את חובתו בשעה היסטורית ומכריעה זו.

ארץ־ישראל, אָמנם, לא ביום אחד תבנה, אבל תבנה ותתכונן! והיום הכי חשוב הוא היום המיוחד הזה, מפני שהוא י ו ם ה י ס ו ד. אחריות גדולה עומדת לפנינו היום, אולם אנחנו לא נירא ולא נרתע לאָחור. אם עד עכשיו עמסנו עלינו אחריות גדולה ומלאנוה בכבוד ובהצלחה, בודאי שימי האחריות הבאים לא יבישו את אלה שהיו לפניהם וברצון ובאהבה נקבל את האחריות שתובילנו אל מטרתנו.

אחרי השבח וההודיה שאָנו נותנים לאלהי ישראל על הנסים והנפלאות שעשה עמנו בזמן הזה חייבים אָנו תודה וברכה להעם הבריטי ולממשלתו. בריטניה וישראל זווג מן השמים הם, והזווג הזה עלה יפה ויביא טובה וברכה רבה גם לשניהם. וזכורה לטוב גם ממשלת צרפת. צרפת היתה הראשונה לזכות את היהודים בשווי־זכיות ועכשיו עוד צעדה צעד קדימה וזכתה אותם לא רק כיחידים, אלא הכירה גם בזכות האומה היהודית על ארץ־ישראל. חבה עמוקה אָנו הוגים גם לממשלת אמריקה — זהו מבצר החופש האנושי. מכירים תודה אָנו לה בעד פעולותיה למעננו עד עכשיו, ומקוים אָנו, כי גם להבא לא תמנע את עזרתה ממנו. ויזכר לטוב ולברכה גם העם האיטלקי, זה עם נדיב הלב ויליד רעיון החופש. ואחרון אחרון חביבה ההסתדרות המרכזית של מפלגת הפועלים, הנלחמת תמיד ובכל מקום לצדק ולחופש. הפועלים האלה, שלבם ער ואָזנם קשובה לכל דרישות

הצדק והיושר, הם הבינו, כי בלי שיבת עם ישראל לארצו אין תקנה לא לו ולא להעולם החברותי שמסביב לו.

אפריון אחרון נמטי לכם, מורשי העם היהודי. בנפשכם נצטמצמו ונשתקפו **כל הצרות** והענויים, שמצאו את אחינו בשנים האחרונות. דומה, כאילו יסורי כל הדורות ופורעניותיהם באו כחתף על אחינו האומללים לעשות בהם כלה. וכי יש צורך לפרוש כאן מגילת־איכה ולהקריאה לפניכם? הלא קול המעונים והקדושים הולך מסוף העולם ועד סופו. כי המן, נבוכדנאצר ונירון קיסר היו נדיבי־לב לעומת פריצי החיות, שכנמרים צמאי טרף ודם התנפלו על קהלות שלמות והמיתו בהן זקן, נשים וטף מחוסרי ישע והגנה. חיתו־אדם אלה הטביעו בים של דם את האיים היהודים שבזאפורוזשיה. קהלות יהודיות למאות המיוסדות על התורה, הצדקה והצניעות נחרבו בין־לילה על־ידי חלאת האדם כבמטאטא השמד. שערורות־רצח וזדון אלה צועקות לשמי־שמים לנקם ושלום. אבל לא את דגל הנקמה נרים הפעם. רבבות הנהרגים והנשחטים לא יקומו לתחיה מזה והשאר התועים כצללים, ספק־חיים ספק־מתים גם הם לא יושעו מזה. דמעותינו תיבשנה רק אז, כשנדע ליצור חיים חפשיים בביתנו הלאומי ולעשותו מקום מבטח ועוז שיעשה לבלתי־אפשר השנות מאורעות איומים ונוראים כאלה. ורק בזה נתנחם. (בהזכיר הנואם את קדושי אוקראינה כבדו הנאספים את זכרם בקימה).

ובימי הרעה והזעם האלה נתגלו כל הכחות הגנוזים מעמקי נשמת האומה ונחשפו כל כשרונות רוחנו וסגולותיו הנאצלות, ועבודת העזרה והסיוע להאחים האומללים הביאה את זה ביחוד לידי גלוי נהדר. נתברר לנו, כי כל מה שנאצל, נדיב ונעלה ביהדות לנו־הוא. נתוסף לנו כח כביר חדש בציוניות — והוא הקונגרס היהודי באמריקה. בלי הגזמה אפשר כעת להחליט ולהגיד, כי דעת הקהל היהודי במחננו היא. כעת צריכים אנו לסדר את הכחות והכשרונות האלה, וכולנו יחד נעבוד־נא יד־ליד, שכם־לשכם ולב־ללב לשם הגשמת האידיאל שלנו.

היציאה מארצות **הגולה והכניסה** לארץ־ישראל דורשות ממנו התאמצות כל הכחות. הקץ לנאומים ויבואו המעשים במקומם! העליה לארץ־ישראל לא הגירה היא, כהגירה אל שאר הארצות, אלא שיבת בנים לגבולם במלוא מובן המלים האלה. ואת הגבול — גבול ארצנו — **עלינו להציב ולשכלל בכל כחנו ומאדנו.**

עוד גם היום נמצאים בקרבנו ספקנים וקטני־אמנה השואלים: כיצד ואיך? תשובה אחת לי אליהם: עם מלומד בנסים אנחנו, בשבילנו נקרע ים סוף ונחרב הירדן. ובמשך ימי נדודינו עברנו כבר בשלום כמה קמי־סוף ואירעו לנו כמה נסים. ומובטחני שהפעם נעשה את הנס בעצמנו ועלה נעלה ויכל נוכל!

יהי ד' לעזר לכם וישפיע עליכם מחכמתו ויסייע בידינו להקים את הבנין שאליו התפללו, חכו וצפו כמה דורות, וליצור את המפעל, שיעניק כבוד ואושר להעם היהודי ולכל האנושיות כולה.

בגמור סוקולוב את נאומו ערכו לו הנאספים אובציה סוערת וקראו תכופות הידד! יחי סוקולוב!

קם הד"ר ווייצמאן, נפגש באובאציות סוערות, והוא קורא מעל הגליון את הנאום הזה באנגלית:

* * *

נ א ו מ ו ש ל ה ד " ר ו ו י י צ מ א ן.

גבירותי ואדוני!

כבר עברו שמונה־עשר חדשים מן היום, שנפל **בחלקי** הכבוד לשאת את מדברותי לפני ועידה של **ההסתדרות** הציונית העולמית, אולם הכנסיה הנוכחית היא כל־כך מרובת־חברים וכל־כך רפרזנטאטיבית, עד שבעצם תכונתה דומה היא ביותר לקונגרס. ואמנם עליה מוטלות חובות ואחריות כאלה, שלא הוטלו עוד שום קונגרס ציוני לפניה. החלטת סאן־רימו באה ונהיתה. ההכרה בזכותנו על ארץ־ישראל נקבעה בחוזה־השלום עם טורקיה ונעשתה לחלק מסדר־העולם החדש, ובלי הגזמה אפשר להחליט ולאמור, כי זהו המאורע המדיני הכי־מכריע לא רק בקורות תנועתנו בלבד, אלא ב כ ל דברי ימינו מיום לכתנו בגולה.

בעד מגלת השחרור הגדולה הזאת עלינו להודות לממשלות־ההסכם ובעלות־בריתן. חייבים אנו תודה לכל קברניטי המדינות ומנהיגי העמים, שעשו את הקמת הבית היהודי הלאומי לחלק שלם ובלתי־נפרד של שיטת־הפוליטיקה שלהם. בכנסיתנו זו אנו מביעים תודה לראש וראשונה לעם הבריטי, לממשלתו ולקברניטי מדינתו. מדינאי אנגלי, מר באלפור, היה הראשון לנסח את זכותנו על ארץ־ישראל, והממשלה הבריטית ה י א, שהאיצה בלי הרף בממשלות־ההסכם להספים לציוניות ולשאיפותיה, וממשלה זו ה י א שקבלה את המאנדאט כדי להקים בארץ־ישראל את הבית היהודי הלאומי. לבאלפור וללויד גיאורג כבר יצאו מוניטין בתור ידידיו הנאמנים של הרעיון היהודי הלאומי, מגיניו ודורשי הצלחתו. אפשר שלא ידועות לרבים מכם הפעולות הגדולות, שפעל למען רעיוננו, המזכיר לענינים חצוניים, הלורד קורזון, אולם אנחנו, שנצחנו על העבודה המדינית של התנועה הציונית, אנו יודעים להעריך ולהוקיר את אותה ה ת ק י פ ו ת, שבה נלחם המדינאי הזה בעד זכיותינו בסאן־רימו, ובזה אנו מביעים לו את תודת כל העם היהודי.

בתקופה האחרונה להכרת עמי־ההסכם בתביעותיו הלאומיות של העם היהודי על ארץ־ישראל לא יכלה ממשלת אמריקה, מסבות הידועות לכולנו ושאין להם שום שייכות אל הציוניות, למלא בועידת־השלום את התפקיד הישר, שמלאו שאר הממשלות. אולם מעריכים ומוקירים אנו את פעולותיה בתקופה הראשונה. אז לא חשכה מכל עמל וטורח לתמוך בנו ולהשפיע על אחרים לטובתנו. ממשלות צרפת ואיטליה היו מן הראשונות להכיר ברעיון היהודי הלאומי. מצבה המיוחד של צרפת במזרח הקרוב צריך עוד שקלא־וטריא על שאלות חשובות אחדות בנוגע לגבולי ארץ־ישראל, ארץ הבית היהודי הלאומי. אולם אין איש בקרבנו שלא יעריך כראוי את הסיוע שקבלנו מצרפת

ולא יוקיר בערכה את המסורת הצרפתית הגדולה. מלאי־בטחון אנו שהשאלות העומדות־ותלויות תפתרנה לשביעת רצונם של שני הצדדים, וגם בטוחים אנו, כי האומה העברית בארץ־ישראל תחיה בשלום והארמוניה ידידותית עם כל אומה־שכנה, שיגרום לה מזלה להמצא תחת חסות צרפת.

מהו מרכז הכובד של פעולותינו בעתיד הקרוב? בתור חברי הועד הפועל אחראים הננו לכם בעד מה שעשינו ופעלנו בעבר ואין ברצוננו להשתמט מהאחריות הזאת, אולם גם עליכם, בתור צירי הכנסיה ועל כל ציוני וציוני באשר הוא שם מוטלת אחריות גדולה והיא: להשתמש כראוי וכיאות בשעת כושר־זו. זאת אחריותכם ומלאוה! הזמן לויכוחים קצר והמלאכה מרובה. זכיותינו על ארץ־ישראל ב כ ל ל ן קוימו ואושרו. גם פרטי המאנדאט והגבולים יוקבעו בקרוב. כבר הוקם בארץ שלטון, שבראשו עומד היהודי הגדול והאדמיניסטראטור הגדול סיר הרברט שמואל, המתיחס בחבה עמוקה לכל שאיפותינו והנכון לסייע לנו בעבודתנו במדה הכי־אפשרית. כעת אין שום מכשול חצוני שיעכב בידינו מגשת לעבודת הקמת הבית היהודי הלאומי. ניתנה לנו האפשרות להקים ולבנות, נקום ונבנה!

ברצוני לברר לכם בכאן את יחס הממשלה הבריטית אלינו וגם את דעת הקהל עלינו בעולם הגדול. הם הכשירו בשבילנו את כל התנאים המדיניים הדרושים ליצירת הבית היהודי הלאומי. מהיום והלאה הם חושבים אותנו לאנשים בעלי־יכולת חפשית, שאפשר להם לעשות את פלשתינה לארץ־ישראל עד כמה שרצונם וכשרונם מגיעים. רבו בימינו אלה הפרשנים והפירושים על הצהרת־באלפור, פרשן, פרשן ופירושו. אולם דעת־הקהל של העולם הגדול סוברת, כי הפירוש הנכון והאמתי הוא זה האומר, שאפשר לו להעם היהודי להפיק או את התועלת הכי־גדולה או את הכי־קטנה מהצהרת־באלפור — הכל לפי הרצון והמעשה. מעשים ופעולות ממש ולא ניבים ופראזות. עלינו החובה והתעודה הזאת ולא על אחרים זולתנו. את האמצעים הכספיים, החמריים והאנטלקטואליים הדרושים להפוך את פלשתינה לארץ־ישראל — את כל אלה אנחנו בעצמנו מחויבים להספיק, ולא אחרים זולתנו.

כל מי שיש בלבו אף צל של מחשבה על אודות השגת תמיכה פינאנסית בשביל עבודתנו היהודית המיוחדה בארץ־ישראל מממשלת בריטניה או מממשלה אחרת הן בתורת הלואה והן באיזו צורה אחרת, מוטב לו שיחדל ממחשבות־שוא כאלה. כי רק ע ל י נ ו החובה ו ר ק ע ל י נ ו האחריות, ולא על אחרים זולתנו.

גם אמון העולם בנו אינו בלתי־מוגבל. העולם מצפה לראות תוצאות ממשיות משאיפותינו ותכניותינו. בזה אין רצוני לאמור, שמצפים ממנו לעשות את פלשתינה לארץ־ישראל במשך חדשים מספר ולוא גם במשך שנים אחדות, אולם אם במשך שתי השנים הבאות לא נוכל להראות על פעולות ממשיות וחיוביות ולא נוכל להביא לידי גלוי את הרצון, הכשרון והאמצעים שיאפשרו בידינו ליצור את אותם המפעלים שתבענו להם זכיות, אז יגדל הספק בכשרוננו ובכח פעולותינו, וזה ישמש גם מכשול רציני לעבודתנו בעתיד. מבלי שום הגזמה אפשר לאמר מראש, כי שתי השנים הבאות הן שנות־המבחן הכי קשות להבית היהודי הלאומי, על־פי מעשינו בשנים האלה ישפטונו.

תעודתנו בכנסיה הזאת משולשת היא: ראשית — לאשר את תכנית עבודתנו, שנית — למצוא את האמצעים הכספיים שיספיקו בידינו לעשות את העבודה הדרושה; שלישית — להכשיר את הסתדרותנו ולסגלה לתעודתה. תכנית־עבודתנו מגמתה צריכה להיות להושיב בארץ־ישראל את המספר הגדול הכי־אפשרי של יהודים על בסיס נאמן וקבוע. אין ברצוני לקבוע מסמרים במספרים. אולם צריכים אנו לשאוף לכך, שבשנה הראשונה נושיב בארץ־ישראל משלשים עד חמשים אלף יהודים. בסיס ההתישבות הוא הקרקע ומטעמים שונים נתאמץ לרכוש ביותר כברות־קרקע רחבות ידים ושטחים גדולים וליסד עליהם מושבות. אין ברצוני כאן להתעכב על פרטי ההתישבות הזאת ומקומה. אולם מקומות ההתישבות הזאת צריכים לראש וראשונה להיות מבריאים ובלתי־צפופים ומסוגלים לעבודת־התישבות מבלי הצטרך להסיג את גבול הערבים או לקפח את זכיותיהם. קרקעות כאלה נמצאות לרכישה, ועל אודותן עוד נגיש לפניכם תכנית מפורטה. גם תכניות יעור ההרים והעמקים תוצענה לפניכם. התכניות האלו קשורות גם בשאלות ההשקאה של הארץ והבראתה. מובן, שאין אנו רשאים באותה שעה להזניח את התפתחותן והתרחבותן של מושבותינו הקיימות. אולם עבודה זו אפשר למסרה במדה מרובה לבעלי היזמה הפרטית וביחוד להיק"א. גם עבודתה השלמה והמלאה של היזמה הפרטית וגם זו של היק"א רצויות לנו בארץ־ישראל; ורוצים אנו להשתתף עמהן בעבודה באופן הארמוני. מן הצורך המעשי הוא ליסד בארץ־ישראל הסתדרות כללית אחת לקנות קרקעות כדי למנוע בעד התחרות יהודים עם יהודים, וכל הכח המדיני של ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית ימצא תמיד גם לעזרת היק"א בעבודתה המעשית בארץ־ישראל. יגישו לפניכם גם תכניות בדבר העבודות הצבוריות וההתפתחות התעשיתית. מקוים אנו, שהמפעלים האלה יספיקו עבודה להרבה יהודים. מלבד זה התעשיה היא המפתח ליצירת ישוב יהודי מרובה־אוכלסין בצפון הארץ. כי אין כל ספק בדבר, שהצפון יהיה בעתיד החבל האינדוסטריאלי של ארץ־ישראל, מפני שעתידה היא חיפה להיות עיר־החוף הראשית, וגם מפני שמרכז הספקת כח החשמל בגליל יהיה.

יד־ביד עם ההתפתחות החמרית תתקדם גם ההתפתחות התרבותית, ומזה תצמח ותקום הסתדרות מדעית שתקל עלינו את מלוי התעודות הגדולות האלה, ומוסדותיה יהיו האוניברסיטה ובתי־הספר הטכניים.

בכל דרכי ההתישבות והתעשיה שלנו בארץ־ישראל יהיה לנו עיקר גדול רכישת אמון הערבים אלינו. ושנים הם צדדי התנועה הערבית ביחס אלינו — ערבי ארץ־ישראל וערבי הארצות־השכנות הסמוכות. צריכים אנו לחיות חיי שלום וידידות עם ערבי ארץ־ישראל, מפני

שזהו תנאי הכרחי לטובת עניננו אָנו בארץ ולטובת החזקת יחוסים רצויים עם ערבי שאר הארצות מחוץ לארץ־ישראל. אם הערבים יהיו רק בבחינת חוטבי עצים ושואבי־מים — אלמנט נחות־דרגא — אָז נשקפה סכנת הרעלה לכל הבנין הכלכלי והחברותי שלנו בארץ. צריכים אָנו להרימם למדרגת־הגובה שלנו ולעזור להם להתקדם בהתקדמותנו אָנו. בהעולם הערבי מחוץ לארץ־ישראל יש די מקום ומרחב לפעולות ומפעלים. ארצותיהם אלה הבלתי־מפותחות עשירות־האפשריות הן, ואם כחכמים ונבונים נגש אל הפרובלימה הערבית לפתרה ברוח הצדק והיושר, אָז נמלא אָנו היהודים, וביחוד יהודי ארץ־ישראל, תפקיד חשוב מאד בההתפתחות העתידה של ארצות־ערב אלה. בידינו להספיק להן אנשים בעלי כשרון ודי אמצעים. ההשתתפות הידידותית בעבודה הכלכלית היא בעיני המפתח ליצירת יחוסי שלום והארמוניה בין היהודים ובין הערבים בארץ־ישראל וגם מחוצה לה. חושבני, שבזה נביא ברכה רבה להתרבות האנושית וביחד עם זה נקל את תעודתה הקשה של ממשלת־המאנדאט. צדק חברותי ולא בצע של שואפי הון ועושר. קשה להגיד ולהחליט מראש, כי כל הערבים מבלי יוצא יחדלו להתיחס בחששות וחשדים ביחס אלינו, אולם מובטחני, שעל־ידי תכניות־העבודה האלה אפשר לנו לרכוש את ידידותו של אותם הערבים, הדורשים את שלום עמם באמת ובתמים.

המומחים לפינאנסים עוד יציעו לפניכם את השקפותיהם, ואנחנו, שאיננו מומחים לפינאנסים, צריכים בכל זאת לברר וללבן בפשטות בהירה את אופיה המיוחד של תעודתנו והיקפה. לפני שש שנים הוצרכנו ליצור לנו במקצוע המדיני עמדה בטוחה מרעיון מפשט, והיום במקצוע הפינאנסים הננו נתקלים בפרובלימה מעין זו. עלינו להביא לידי שמוש את האמצעים הכספיים הכי־טובים הדרושים לבנין ארץ־ישראל. בידי העם היהודי נמצאים האמצעים האלה, והעם היהודי ימסרם לרשותנו, אם רק נוכיח לו את הנחיצות והצורך שיש בהם וביחד עם זה אם נספיק ערובות נאמנות, שהכספים האלה יוקדשו לעבודת־בנין ממשית.

אולם הדרך הכי־טובה וישרה לפעול על אחרים היא להראות קודם־כל שבנו בעצמנו מקננת אותה ההוכחה העמוקה. אם אנחנו הציונים רוצים, שאלה העומדים מחוץ להסתדרותנו יביאו קרבנות, אָז עלינו בעצמנו להיות ה ר א ש ו נ י ם לקיים את הדבר הזה ולהקריב קרבנות גדולים לפי מיטב יכלתנו. אין קץ וגבול למה שאָנו מחויבים לעשות, ומחויבים אָנו למהר ולעשות בההכרה המלאָה, שממלאים אָנו בזה את חובתנו לארצנו ולהדורות הבאים אחרינו. אם כל ציוני וציוני באשר הוא שם יעשה כל מה שביכלתו בלי איחור ובלי פקפוק, אָז יהיה מצבנו הפינאנסי איתן ובטוח, ושאר אחינו היהודים יצאו בעקבותינו ויעשו כמונו.

אין מגמתי הפעם להסביר בפרטות את צורת ההסתדרות הדרושה למלוי התעודות החדשות. אולם צריך אני להטעים, כי עבודתנו היום שונה היא לגמרי ממה שהיתה עד עכשיו. המכונה הציונית בצורת קיומה הנוכחי נוצרה ונתפתחה לשם תעמולה ולשם ארגון העם היהודי ופתוח הכרתו הלאומית. בימי המלחמה קבלנו עלינו להביא לידי הצלחה מדינית את ההזדמנות המדינית. העבודה המעשית של בנין ארץ־ישראל דורשת מכונה אחרת לגמרי מזו שנוצרה לשם תעמולה. וגם אי־אפשר למלא את התעודה הזאת, כמו שמלאו את התעודה המדינית, על־ידי יחידים, שהתנאים הכריחום לעבוד במדה מרובה על דעת עצמם. על ההסתדרות הציונית להכשיר את מכונתה לתעודתה החדשה. צריכה היא למסור את מלוי התעודות האלה לידי האנשים המוכשרים לכך ביותר, וצריכה היא לרכוש בשביל האנשים האלה את האמון השלם והתמיכה המלאָה של ההמונים היהודיים הגדולים. הנטל הכבד המוטל על שכם היחידים, שבשעה זו הם מצוים ומפקדים בתנועה הציונית, היה מכריע אותם תחתם אילו לא השפיעו עליהם גודל תעודתם הנעלה וחשיבותה ואילו לא חזקו את ידיהם התלהבות העם היהודי ומסירותו לרעיוננו.

רואה אני חובה לעצמי להשמיע דברים אחדים על ההשתתפות בעבודה עם אותם האלמנטים, הנמצאים עוד כיום מחוץ להסתדרות הציונית. כבר העירותי על נחיצות ההשתתפות בעבודה עם היק"א. כל השתתפות־בעבודה מצד הסתדרויות או יחידים, הרוצים באמת ובתמים לעבוד את עבודת־הבנין של הבית היהודי הלאומי בארץ־ישראל, אף־על־פי שאינם מודים בפילוסופיה הציונית בשלמותה— תרצה לנו. את הצורה המדויקה שתקבל השתתפות־בעבודה מעין זו ענין הוא למשא־ומתן ושקלא־וטריא, ובשעה זו אין ברצוני לענות „אָמן" להצעה זו או אחרת בנדון זה. אולם חושבני, שמן הבינה הישרה היא, כי הכנסיה הזאת תתן בנדון זה חופש גמור להועד הפועל החדש, והיא תסתפק רק ב נ ו ס ח ה ע י ק ר בדברים כלליים אחדים, שההסתדרות הציונית מקדמת ברצון רב את השתתפות כל האלמנטים היהודיים, שיש את נפשם באמת ובתמים לקחת חלק בהקמת הבית היהודי הלאומי בארץ־ישראל.

מחובתי היא עכשיו להגיד גם דברים אחדים על המאורעות בירושלים שאירעו זמן־מה לפני סאן־רימו. הכנסיה הזאת לא תטפל בענינים שהם כבר נחלת העבר, אולם חובתנו היא להזכיר בכל הכבוד הראוי את אלה שנפלו חלל במלחמתם על הגנת כבודם של יהודי ארץ־ישראל (הנאספים קמים ממקומם), וחובתנו היא להזכיר גם את אלה שסבלו בעד הגנת יהודי ארץ־ישראל. מבלי היותנו רוצים להתערב בעניניה הפנימיים של האדמיני־סטראציה החדשה, פונים אָנו בכל הררת־הכבוד להפקידות הזאת, כי תעשה את הצעד הראשון בדרך הצדק ותשחרר את זאבוטינסקי (מחיאות כפים סוערות וממושכות) וחבריו. ועוד על דבר עיקרי וחשוב, הדורש את פתרונו במשך ימים אחדים רציתי להעיר את תשומת לבכם, וזהו: מאמין אָנכי, שמביע אני את רצון ההסתדרות הציונית כולה בפנותי לממשלת־המאנדאט ולהאדמיני־סטראציה בארץ־ישראל במשאלתנו, כי הגדוד היהודי בארץ־ישראל יתקיים גם להבא (הסכמות רצון ותשואות־חן כבירות).

לפני סיימי את דברי, ברצוני להדגיש במלים אחדות את האחריות הכבירה המיטלת על כל אחד ואחד מכם. הנה הגיעה השעה, שאליה התפללנו, חכינו, יגענו ועמלנו. צו יצא לנו מעמי העולם שנקום, נבנה ונקים את ארץ־ישראל ועם ישראל. אין כעת שום מכשול ומעצור בדרכנו; וכל תירוץ ואמתלא לא יועילו ואדיר חפצנו הוא, כי לא יהיה שום מקום לתירוצים ואמתלאות. כבירה היא התעודה הזאת ואינה קלה ביותר... וכדי לגשמה בחיים צריכים אנו לסמוך על כחותינו ורק על כחותינו אנו — הכחות הרוחניים, המוסריים והחמריים של העם היהודי. אל לנו לשאת עין לעזרת־חוץ ואל לנו לפקפק ואל לנו לאחר. העם היהודי ועמי התבל ישפטונו בעתיד הקרוב מאד על־פי מעשינו. במשך השנים והחדשים הקרובים שלפנינו מחויבים אנו להניח יסוד נאמן, איתן ומוצק לארץ־ישראל החדשה, שעליו תקום ותתנשא במשך השנים הבאות בירה רמה ונהדרה. שלשת אלפים שנה של העבר ודורות אין ספורות של העתיד מביטים עלינו ושואלים, אם ראויים אנו לאותה התעודה הנעלה, שנמסרה בידינו למלאותה. על הכנסיה הזאת לתת את התשובה בפעולות ומעשים, כי אמנם ראויים אנו לאבותינו וכדאים לברכת צאצאינו. יד ה' היתה על עם ישראל, ואנחנו תפלה, שיד זו תקל את עולנו ותוליכנו קוממיות לארצנו (מחיאות כפים ותשואות־חן).

* * *

הרצאת סוקולוב על העבודה המדינית.

מר סוקולוב מרצה אחר־כך בקצרה על העבודה המדינית של הציוניות.

עם חתימת המאנדאט — מתחיל המרצה ואומר — נחתם הפרק הראשון של העבודה המדינית, אולם העבודה בעצמה לא תמה; אדרבא כעת היא מ ת ח י ל ה במלוא המובן הריאלי, מפני שעכשיו יש לנו ה ב ס י ס לכך. על־ידי החלטת סאן־רימו נעשינו לגורם מדיני בעולם ולחלק מאגודת־העמים. ולמרות קושי התנאים שבהם נמצאת אגודת־העמים בהווה; ולמרות ההשקפות השונות השוררות בנוגע למדיניותה, מטרתה, שאיפותיה וזכות־קיומה — דבר אחד ברור ובטוח בעיני: א ג ו ד ת ה ע מ י ם ת ת ק י י ם, תפעל ותעשה להתקדמות האנושיות ולאומיה השונים. אגודת־העמים מחויבת־המציאות היא: התנאים מצריכים אותה ומחייבים את קיומה, מפני שצורך הכרחי לעמי תבל וקיומם היא, ובת־קיום תהיה איפוא כל הימים. אנחנו מצדנו צריכים כעת להשתדל, כי גם לבא־כחו של הבית היהודי הלאומי יותן מקום במועצת אגודת־העמים, ועל־ידי כך יעשה עמנו חבר למשפחת העמים הגדולה.

השאלה הערבית גם היא דורשת מצדנו הרבה התאמצות ועבודה מדינית לפתרה פתרון רציי, ובטוחים אנו שנמצא את הדרכים המובילים לידי הפתרון הזה. מובן, שלא בימים מספר או גם בחדשים אחדים נשיג את המטרה הזאת. כי בכלל המדינאי האמתי, המשקיף על מצב־הדברים מבחינה מדינית עליונה, לא לרגע העובר וחולף עיניו נשואות, אלא יורד הוא ל ע מ ק ם של הדברים ומהם הוא רואה את הנולד ועל־פיהם הוא מכוון את מעשיו ופעולותיו. והתנאים היסודיים — סמוך לבנו ובטוח — יובילו סוף־סוף לידי יצירת יחוסים ידידותיים בינינו ובין הערבים. והתנאים האלה יבראו על־ידי התחרות בכשרון, מרץ ורצון, שיתרמו ליצירת ערכין תרבותיים ויתמכו בסדר ובמשטר באורחות החיים והמדינה. ובידנו הדברים האלה לעשותם. על־ידיהם נחפור מחדש את בארות־השלום אשר נסתמו במשך הזמן בעטים של פלשתים מהרחרי ריב ומדון; אנחנו נסיר מעל מעינות־השלום האלה את שכבות העפר והאפר שנערמו עליהם במשך הדורות ונוציא מהם מים חיים של ידידות והאר־מוניה. קנאת־תרבות תרבה אחוה ושלום בינינו ובין הערבים.

על־ידי החלטת סאן־רימו נתאשרה באיפי חוקי העבודה הציונית בכל הארצות. בשם ההחלטה הזאת אפשר כעת לפנות בדרישה אל כל ממשלות־ההסכם ולהממשלות המאוחדות, כי לא רק שלא תפריענה אותנו בעבודתנו אלא גם שתעזורנה לנו במובנים ידועים. הנה בעתיד הקרוב, למשל, תעמוד על הפרק שאלת־ההגירה, ויציאת היהודים מארצות מזרח־אירופה, כידוע, נתקלת בהרבה מכשולים טכניים מצד ממשלות המדינות ההן, אולם על־ידי הלגאליזאציה של הציוניות בתוקף החלטת סאן־רימו תוקל עלינו העבודה בהסרת המכשולים ויהיה תאפשר לנו גם את סדור ההגירה באופן משביע־רצון.

אלה הם בקצרה ראשי־פרקים מהעבודה המדינית העומדת לפנינו ואשר עלינו לעשותה בלי דחוי והיא הנותנת שיש לנו להגדילה ולהאדירה וליסד לשם כך דפארטמנט מדיני מיוחד ליד הלשכה הראשית של ההסתדרות הציונית העולמית שלנו.

* * *

נאומו של אוסישקין.

על הבימה עולה מר מ. אוסישקין ומשמיע בעברית את הנאום הזה:

אספה נכבדה!

בראש וראשונה אני מוסר בזה בשם יהודי ארץ־ישראל ברכה ושלום לכל אחינו בתפוצות ישראל שבגולה, אשר שלחו את באי־כחם לכנסיה זו ומודיע להם, כי אנחנו יהודי הארץ, בלי הבדל מעמד ומפלגה מחכים ומצפים בכליון עינים וברצרציח לאיתה השעה, שאתם, יהודי הגולה, תעלו לארץ־ישראל בהמוניכם ותבואו לשבת בתוכנו ולעבוד אתנו ביחד את העבודה הגדולה של בנין הארץ ותחית העם.

בשמונת החדשים האחרונים, שבהם נפל בגורלי הכבוד לעמוד בראש ועד־הצירים, אירעו מאורעות הכי קשים בקורות ישובנו ארצי־הישראלי. וכל כך קשים ורעים היו לנו הימים ההם, עד שבלבות רבים התחיל להתגנב הספק בהצלחת עבודתנו בארץ. מתחילה באו

כחתף, זה אחר זה, המאורעות בגליל העליון. מן ההתנגשויות שפרצו בקרבת החבל ההוא בין הצרפתים והערבים סבלו שם הרבה הנקודות הישוביות של חלוצינו ואחרי שאחדים מגבורינו אלה נפלו חלל בהגינם על כבודנו הלאומי ועל עמדותינו הישוביות ספוגות־הזיעה של עובדים חלוצים וחרוצים — הורע המצב שם למאד. עד שלסוף נאלצו החלוצים החיים לעזבן מעוצר יגון ומתוך כאב־לב. זכרם של קדושי תל־חי וגבוריה יזהיר וינון לנצח בקורות ארצנו (הנאספים קמים ממקומותיהם). אחר כך פרצו מהומות ובלבולים בגליל התחתון וגם שם נפלו חלל אחדים מחלוצינו הגבורים. וגם בימים האחרונים לא היה שם עדיין המצב בטוח. ולמלא את סאת־צרותינו באו עלינו כשואה ההפגנות האנטי־יהודיות ובערביתיקן [illegible]

המאורעות המעציבים האלה לא נתנו לנו את האפשרות ליצור, כי הוצרכנו לרכז את כל כחנו ומרצנו לשמירת הקים ולהגנתו. ובלי חשש של הגזמה אפשר להחליט ולאמר, כי הצלחנו בתפקידנו זה במדה מרובה, ולא רק שבידינו הן עמדותינו הישוביות, רובן ככולן, אלא שגם בצרנו אותן במשך הזמן מבחינה כלכלית. ולמרות כל ההרפתקאות הקשות, שבהן נתקלנו בעבודתנו, עלה בידינו להכנים במשך הזמן ההוא שלשת אלפים מהגרים יהודים חדשים לארץ־ישראל, שחלק גדול וחשוב מהם חלוצים הם. גם עבודת התרבות נתגדלה ונשתכללה במשך הזמן ההוא. בתי־ספר חדשים נוספו ואלה הקיימים תוקנו ושוכללו.

אולם כל העבודה זאת כאין וכאפס היא לגבי מה שאנו צריכים לעשות. אם עד היום השלמנו עם הרעיון של קמעא־קמעא ולאט־לאט, הלא זה היה מהכרח התנאים הקשים המיוחדים שעכבו בעד עבודתנו, אולם מהיום והלאה אין אנו רשאים ללכת בדרך זו ובצעדים כאלה. כי אחת משתי אלה: או שבמשך חמש־עשרה השנים הבאות נהיה רוב מנין ורוב בנין בארץ־ישראל, או — את זה איני רוצה להעלות על דל שפתי. כי עון פלילי שלא יכופר לנו לעולמים יהיה הדבר, אם עכשיו בימי המאנדאט והאדמיניסטראציה החדשה לא נלך ב ג ד ו ל ו ת ולא נעשה גדולות. כי רק עכשיו ו ר ק עכשיו השעה לעשות ולפעול גדולות.

איני קובע מסמרים בדבר מספרם המדויק של העולים העתידים; יטפלו בזה המומחים לכך. אולם אני רק אחת אני יודע ודורש, וזה: ליצור בארץ־ישראל תנאים כאלה שיכשירו את הארץ לקליטת ה מ א ק ס י מ ו ם של מהגרים יהודים. אם במשך עשר או שתים־עשרה השנים הבאות חושבים ומחויבים אנו להכנים לארץ־ישראל חצי מיליון יהודים, הרי מן ההכרח ההגיוני הוא, שבשנה הראשונה יכנסו שלשים אלף לפחות. וכדי להשיג את מטרתנו צריכים אנו להיות בזמן הכי קצר ה ר ו ב בארץ לא רק בכמות אלא גם באיכות. הבאתי בכאן עמדי תכנית שלמה ומפורטה בדבר הכנסת שלשים אלף היהודים בשנה הראשונה. והתגשמותה של התכנית הזאת — צריכה להיות הא' והת' של הכנסיה ה.

התגשמות התכנית הזאת דורשת סכום של ארבעה מיליון לירה שטרלינג. ואת הכסף הזה אנכי דורש מכם בשם בני הישוב בארץ־ישראל המרגישים בכל גודל הצער והיגון בראותם בעיניהם איך הקרקע נשמטת מתחת רגלינו ונחלתנו נהפכה לזרים. ולא רק בדברים ותביעות באים אליכם יהודי ארץ־ישראל, אלא גם במעשים, במעשים למופת ולדוגמא, שמהם תראו וכן תעשו. רק שבעים אלף מספרנו כעת בארץ, חצינו עניים מרודים וחצינו השני לא בין העשירים חלקו, ובנפשו יביא לחמו, ובכל זאת קצבנו בישוב הקטן והדל הזה סכום של מאה אלף לירות בשביע־הגאולה.

מחצית הסכום של ארבעת המיליון לירות, הנצרכות לעבודת השנה הזאת, תוצא לקנית קרקעות, הכשרתן, יעור ההרים יהעמקים וכיוצא באלו עבודות, יהמחצית השניה — לעבודת התרבות, הבראת הארץ, הגנתה וכו'.

אנחנו נסדר ונכנים לארץ בשנה הראשונה שלשים אלף יהודים אם אתם תספיקו בידינו את האמצעים לכך. אילו ראיתם את האנשים, שנכנסו אל ארצנו בזמן האחרון, אז הייתם מודים ואומרים, שיש עוד בעמנו חומר אנושי מעולה לישוב וליצירה.

מתאוננים בצדק על רבוי המפלגות וסכסוכיהן וחכוכיהן, ומראים על זה כעל מקום־התורפה בישובנו החדש. כנגד זה יש לי להשיב ולשאול: וכי א צ ל כ ם הכל למישרים ואין פרץ וצוחה בחייכם הפנימיים אתם? בשעת בטלה מישתעממים בני־אדם, מיסדים מפלגית ומדיינים ומנצחים זה בזה על דברים של מה־בכך. הבטלה היא אם כל שעמום ופטר כל סכסוך ומריבה. תנו להם ההזדמנות והאפשרות לעבוד וליצור, לפעול ולעשות, אז תראו ותוכחו, כי כהנדוף עשן ינדפו כל הסכסוכים והפרודים האלה. זה ארבעים שנה שאנו עוברים במדבר של מכשולים ופגעים בדרך עבודתנו לארצנו; הגיעה עכשיו השעה להכנס — ו נ כ נ ס !

ידועה לכם בודאי האגדה על כוס־הדמעות העומדת שם במרומי גבוה לפני אלהי הצבאות, ושבה יורדות ונופלות דמעות עמנו מאז ומעולם, ובהמלא כוס הדמעות תבוא גאולתנו. הכוס כבר נמלאה ועברה על גדותיה, והגיע היום שבו ישיב אלהי ישראל את עמו ישראל לארצו ארץ־ישראל! (מחיאות כפים סוערות וממושכות).

* * *

הד"ר בידנהיימר בשם „ועד הזקנים" (ועד־הועדים) מודיע, כי החלט להעמיד לבחירה את הד"ר מאכס נורדוי בתור נשיא־הכבוד של הכנסיה, את השופט העליון לואיס בראנדייס בתור נשיא ואת מ. אוסישקין בתור סגן ראשון. ההודעה הזאת נתקבלה בתרועות רצון ובתשואות־חן, והמועמדים נבחרו פה־אחד מתוך התלהבות מרובה.

(עוד יבוא).

יוּלְיָן קְלַצְקָא

מאת

א — ר.

לפני שמונים שנה היתה העיר ווילנה הומיה לקראת ילד־נפלא אחד שנתגלה פתאום בבית אחת המשפחות המיוחסות אשר בעיר הזאת, „עלוי“ חדש אשר העיר את השתוממותם של כל תושבי העיר. וימים רבים היה שם הנער הזה נשא על שפתי כל איש ואיש. לכולם היה הילד הנפלא הזה הופעה מזהירה והרבו לספר בשבחו.

עיר ווילנה עמדה אז על מרום פסגת תהלתה. העיר היתה אז מרכז לתורה ולהשכלה, והופעת „עלויים“ נפלאים היתה אז חזון נפרץ ב„ירושלים דליטה“. עוד נשמרה בה המסורה של הגאון מווילנה והמצב הקולטורי היה בעצם פריחתו. עוד היה חי אז פאר המשכילים, אד“ם הכהן — אשר היה אז הכהן הגדול לשרת במקדש השירה העברית, ואשר כל המשכילים ופרחי הסופרים העברים שבימים ההם כרעו ברך לפניו והקטירו קטורת לכבודו. זכרו של המשורר הרך והענוג מיכה־יוסף עוד היה רענן וחי בלבות מעריציו. כבר פרש את כנפי הנשר שלו והראה את מתלעותיו הלביא הצעיר של השירה העברית החדשה, — יהודה ליב גורדון. כבר עשו להם שם בחכמתם והפיצו את מעינותיהם חוצה החכמים והסופרים שטראשון, מ. א. גינזבורג, רש“י פין, ק. שולמאן והאב והבן קצנלבויגן ויתר חכמי ווילנה ותורניה. ובכל זאת עשתה הופעתו של ה„עלוי“ החדש הזה רושם כל־כך גדול, עד ונמרץ, ושמו נתפרסם לתהלה לא רק בעיר מולדתו, כי אם בכל ארץ רוסיה, וגם מעבר גבולותיה, בארצות אירופה היותר רחוקות, היה שמו מהולל ומרומם.

יהודה קלאצקא היה שמו של הילד הנפלא, ובהיותו בן תשע שנים כבר קנה לו שם בתור משורר. התקוה שעשעה את כל מכיריו, כי נזר השירה העברית יושם על ראשו; עודנו ילד — וכבר ידע על בורין שפות אירופיות אחדות, ביחוד את השפה הצרפתית והשפה הפולנית, אשר היו חביבות עליו במאד ועשה בהן חיל. מלבד זה היה כחו רב בתלמוד ונושאי־כליו ורבני העיר רגילים היו להתפלפל אתו על־אדות שאלות וסוגיות חמורות בתלמוד ולרוב יצא כמנצח. ולהמשכילים העברים — להם היה הילד־המשורר לילד־שעשועים; כולם נבאו לו עתידות גדולות בתור משורר עברי בחסד עליון.

והיו מקרים, שגם משכילים מארצות אחרות היו מבקרים את ווילנה והיו סרים לביתו של ר' צבי קלאצקא, יהודי אמיד, תורני ומשכיל נכבד בעיר, האב המאושר של יהודה, בכדי לבלות שעות אחדות עם „הילד הנפלא, היפה והפקח, אשר מתוך עיניו נשקפת חכמתו הרבה וידיעותיו גדולות יעצימות כאיש בא בימים וגדול בחכמה“. כך תאר אותו אחד הסופרים האשכנזים המצוינים בימים ההם במאמר מיוחד על־אדות המשורר הצעיר באחד המאספים הספרותיים המהוללים שיצאו אז באשכנז. הסופר ההוא בא בכונה אל ווילנה, בכדי לראות בעיניו את הנער הנפלא הזה אשר „אחד הוא ואין שני לו בתבל“. *

הילד יהודה־ליב היה אוהב להתוכח עם אורחיו והרבית אתם שיחה, ביחוד על ענינים ושאלות הנוגעים אל הספרות. עונג מיוחד היה לו להמשורר הצעיר כשהיו מדברים אתו פולנית. הוא היה אז מתלהב כולו. עיניו השחורות היו אז מזהירות ודולקות ביותר. ברצון היה ממלא אז את בקשתו של האורח ומקריא לפניו את אחד משיריו שכתב בשפה הפולנית, שהיו רעננים וספוגים טל־הילדות ומלאים רוך ועדנה. צלילי כנורו השמיעו אז המית געגועים עזים, והביאו את האורח לידי תמהון ולפעמים גם לידי דמעות.

ושמו הטוב של הילד־המשורר הגיע — אחרי שיצא קובץ שיריו הראשון בפולנית — גם אל הצאר ניקולאי. ומסורה בפי בני ווילנה, כי הצאר בכבודו ובעצמו הלך לווילנה בכדי לתהות על קנקנו של הילד הנפלא הזה, אשר כל פה מלא תהלתו, ולראות במה כחו גדול. הילד עשה רושם כל־כך גדול על הצאר, עד שלא היה יכול להתאפק מלחבק אותו ולהלל אותו בפיו. הצאר, שבכלל רצה אז ל„השכיל“ את עם היהודים, וכפה עליהם את ההשכלה בגיגית, רצה להכניס את הנער הזה תחת כנפי חסותו ולעשות אותו לאדם המעלה. הצאר לא היה שבע־רצון ביותר מזה שקליאצקא כותב את שיריו בהשפה הפולנית ולא ברוסית, והעיר אותו על זה. אך הילד־המשורר ענה אותו באומץ־לב, כי בעיניו מוצאת חן דוקא השפה הפולנית ולעולם לא יטבול את עטו לכתוב אף שורה אחת בהשפה הרוסית, השנואה עליו. מספרים עוד, כי בתשובתו זו עורר עליו את חמת הצאר, וזאת היתה הסבה שעזב פתאום את ארץ רוסיה והתיישב בלייפסיאה, במקום שהחל להשתלם בלמודים.

אולי אין הדברים האלה נכונים כלל, אולי הנהו הספור הזה רק פרי־הדמיון של בני דורו, אבל זה מראה עד כמה היה שמו של הילד הזה נודע ומפורסם בזמנו, עד שארגו עד אדותיו מסכת של אגדות כאלו.

בטרם עזבו את ווילנה יצאה לאור, לכבוד ה„בר־מצוה“ שלו, מחברת שיריו העבריים בשם „מנחת תודה“, והמשכילים העברים קבלו אותה בסבר פנים יפות וגמרו עליה את ההלל. הוא השתתף גם בשיריו ובספוריו בהמאסף „פרחי צפון“ שהוציא ש. י. פין בראשית שנות הארבעים למאה שעברה. בשנת 1842 יצאה לאור בלייפסיאה מחברתו השניה „דודאים“ שהכילה שירים וספורים שונים. קלאצקא היה אז בן שש־עשרה שנה, והמחבר הצעיר הביט על פרי־נעוריו אלו כעל פרי־בוסר ומציין אותם בתור „חטאת הנעורים“ שלו, ובהקדמתו הוא מבטיח לעבוד תמיד בספרות העברית ולהקדיש את עטו אך ורק בעד עמי האומלל והמעונה...

---

* תוכן המאמר הזה נדפס בהמאסף האשכנזי „מזרח ומערב“ של שנת 1840 ותורגם בזמנו על־ידי א. מ. מכיתר ב„ירושלים“ חוברת שניה, 1845, ע' 99—97.

אבל הוא לא שמר את הבטחתו. השם יהודה־ליב [illegible]א לא נזכר עוד בספרות העברית. את השם [illegible] א ן, ובמקום השפה העברית [illegible] בפולנית וצרפתית. השם קלאצקא נשכח ונמחה לגמרי מתוך זכרון של העם היהודי, מפני שהוא שכח את עמו והמיר אותו בחרפה בעם אחר...

רק זמן קצר עבר מיום הופעת ה„דודאים" של קלאצקא, והמשורר הרך והעדין, הילד הנפלא, תפארת היהודים בווילנה, עזב את דת עבותיו והמיר אותה בדת הקתולית. הוא היה לקתולי אדוק ולפאטריוט פולני כל־כך [illegible] עד ששכח לגמרי את מקור מחצבתו ולא רצה [illegible] עוד על עמו המעונה והסובל. המשורר שנסיונו [illegible] בשירה העברית היתה אלגיה על ענות העם היהודי [illegible] לכבות כתנים את צרותיו, — חלל את שבועתו. [illegible] את כחותיו בעד שחרורו של העם הפולני, אשר בדם עם ישראל חגג עכשיו את חגו הראשון של [illegible].

יהודה־ליב קלאצקא היה להסופר המפואר והמפורסם בשם „פאן קלאצקא" ולמנהיגם הגדול של הפולנים. הוא היה הרוח החיה בעת המרד הראשון של הפולנים בשנת 1863, וגם אחרי המפלה הגדולה שנחלו, לא התיאש. הוא לא נח ולא שקט, והוסיף לעבוד בשביל לעודד את רוח הפולנים.

יוליאן קלאצקא התמכר אז בכל כשרונותיו הגאוניים לעבודה בכל מקצועות הספרות והעסקנות הצבורית. הוא כתב את דברי ימיהם של הפולנים, הביע את צערם ותקותם, ושיריו היו להבות־אש להפיח מרד להסיר את עול הזרים מעליהם. הוא גם כן נאם נאומים ופנה אל דעת הקהל באירופה ומחה לפני השליטים הגדולים על העול הנעשה להעם הנבחר — העם הפולני; וכמו־כן הקדיש את כל הונו הרב לשחרורה של המדינה הפולנית. ואחרי שעלה לגדולה ונהיה לאחד היותר חשובים בחצר הוואטיקאן ברומא, היה קלאצקא לעמוד־התוך, אשר כל התנועה הפולנית באירופה היתה נשענת עליו.

והסופר הגדול והמדינאי המצוין הזה, אשר עם דבריו התחשבו רבי־הממשלות והדיפלומאטים האירופיים, לא שם את לבו אל מכאובי בני עמו ולא נתעורר עוד לחמלה עליהם ולא נסה לריב את ריבם. הוא שכח את שבועת נעוריו ומחה מעל לוח לבו גם את העיר אשר זכרונות ילדותו היו קשורים ושלובים בה. הקתולי האדוק הזה שבכל האש שבלבו התרפק על עם נכר, פנה עורף לכל קדשי עמו. ולא רק שלא עלו על לבו הרהורי חרטה על הדבר הנורא שעשה ביום נמהר אחד, אלא לא נמנע לתת יד לצוררינו ואויבינו...

שנאתו של קלאצקא לעמו היתה עזה והכתה שרשים בעמקי־לבבו. את זה אפשר לראות מתוך כמה ממאמריו הנוגעים אל השתתפותם של הצעירים היהודיים במרד הראשון של הפולנים בשנת 1863. הוא לא רצה בשום אופן לסלוח להם את חטאם הגדול לעם הפולנים בזה, שמצאו את עצמם והתחילו לעבוד בעד עמם הם. אולי לא רצה לסלוח לעצמו את חטאו הוא בזה, שהוריד בימי־נעוריו דמעה יתומה אחת על שבר עמו.

יוליאן קלאצקא מת בשנת 1906 בקראקוי, במקום שבלה את שנותיו האחרונות בתור פרופיסור בהאוניבר־סיטה הפולנית. הוא בא לאוסטריה על־פי הזמנתו של הדיפלומאט האוסטרי המהולל גראף פאן בייסט, שהתודע אליו בפאריז ומאמריו הפוליטיים של קלאצקא משכו עליהם את תשומת לבו. קלאצקא קבל תיכף לבואו לאוסטריה משרה חשובה בהמיניסטריום האוסטרי, בכדי שישפיע ברוחו על הפולנים בגאליציה, אחרי אשר קלאצקא היה נחשב בעיניהם להפיטני היותר גדול. בשנת 1871, בימי מלחמת צרפת ואשכנז, נבחר קלאצקא לציר אל בית נבחרי העם באוסטריה. קלאצקא נשא אז את נאומו ההיסטורי המפורסם, אשר בו דרש מאת ממשלת אוסטריה לבוא לעזור צרפת במלחמתה, ובזה להנקם מאת אשכנז על נצחונה בשנת 1866. דרישתו לא נתמלאה, וקלאצקא עזב בחרי־אף את מושבו בהפארלאמנט ואת בירת אוסטריה [illegible]. הוא התיישב בקראקוי בתור פרופיסור באוניברסיטה הפולנית. בשנותיו האחרונות עסקה רק מחשבה אחת את מוחו וזוהי תבוסתן של רוסיה וגרמניה. שנאתו [illegible] הארצות האלה היתה עזה מאד וחלם תמיד את חלום מפלתן יחד עם חלומו של שחרור הפולנים. חלומו נתקיים. פולניה נשתחררה. תבוסת הרוסים והגרמנים היתה שלמה, ועל משואותיהן הולכת ונוצרת פולניה גדולה ואדירה. גדולתה של פולניה אמנם לא בעמלה באה לה, ואת נצחונה חגגה בדמי יהודים. לוא היה „פאן קלאצקא" חי כעת, בודאי שלא היה שם אל לבו ולא היה מצטער כלל על דמי היהודים שנשפכו כמים לכבוד שחרורו של העם הא זוב לו. נפשו הרפה והעדינה של המשורר בודאי שלא היתה מזדעזעת למראה ילדים רכים מרוטשים ומתגוללים בראש כל חוצות וזקני יהודים מגודעים וכרותים בידי הפולנים. בשביל הרוצחים האלה עזב את דתו, בגד בעמו, שכח את הוריו ודחה אותם בשתי ידיו.

אולם אפשר, שהפולנים אינם מכירים לו טובה רבה ומי יודע, אילו היה חי עכשיו, אם היו הפולנים מבדילים אותו לטובה בשעת עריכת הפרעות, אם היו סולחים לו את מוצאו היהודי.

ביום חג נצחונם הגדול של הפולנים לא זכרו כלל במנהיגם וסופרם הגדול, וזה שנלחם את מלחמותיהם והביע את געגועיהם העזים לשוחרור־ארצם, לא הם העלו את שמו על ראש שמחתם, כי אם — — עדת היהודים בווילנה. היא נזכרה פתאום בבן־הנדח שלה, זה שהיה לפנים גאונה והדרה ואשר בגד בה באופן כל־כך נתעב ונבזה. כלפני חצי שנה החליטה עדת היהודים לקרוא את הרחובות שבהם גרו גדולי ווילנה על שמותיהם, והיה אדם אחד שהציע, כי יקרא גם שם קלאצקא על הרחוב שבו נולד...

מי יודע? אולי נמצאים עוד בווילנה גם היום זקנים אשר השם יהודה־ליב קלאצקא היה להם לאבן־חן, בזכרם את העונג הרב ששבעו ממנו בהיותו עוד הנער התמים והרך? יוכל היות, כי לרבים לא היה ידוע כלל, כי ילד שעשועים זה הוא הוא שונא היהודים „פאן קלאצ־קא".

ההצעה לא רק שלא נתקבלה אלא הושבה בהתמרמרות נגד המציע.

ווילנה, ווילנה היהודית, נקמה את נקמתה מזה שבגד בה וחרתה על לבה את שמו לדראון עולם.

הַמְּגַמָּה וְהַסְּבִיבָה בְּשִׁירַת־בִּיאַלִיק

מאת
מ ר ד כ י ב ן ה ל ל ה כ ה ן.

(המשך).

באספת אומרי „לאו“, בימי הקונגרס הששי, גלה הרצל פני הליט מכל אשר קרהו בעבודתו להשגת הטשארטר, כי אבדה תוחלתו בקושטא, וכי מצא קיר ברזל לפניו אשר לא יעברנו ולא יהרסנו. וביאליק, אשר כבר תקף אותו רוח הזעם אז, אינו יכול לסבול את המצב הלא־ברור, את כובד החלום המעיק, את הדמדומים, את טלטולי הנפש בין יאוש ובין תקוה... והמשורר מתאונן תמרורים:

ואך, שבלת חרוכה בכתוני ישפוני מרשעים
ובעירים נושנה
נפשי רבר בינני ואין יודע מר נפשי
ואין רואה ואין מבין.
אם יהיה ... השמש ואם שריד —
ואם שריד ...
וגדול יהיה מסביב ונורא מסביב התהו
ואפס מפלט.

ומאין תבוא העזרה? אין המשורר כבר מאמין בכח התפלה, בחנו מאז, אין הוא אומר עוד כמלפנים:

„קום, אחי, התפלל — יש מקום לתפלה,
יש מקום לתקוה — הוחילה!“

לא תקל מכאובו של המשורר גם קללה נמרצת מיל שונאינו, גם חריקת שן וקפיצת אגרוף, ולכן הוא מכין את נפשו לכל דבר מר וגם — למות. והוא מתחנן:

פתח איפוא אתה את פיך, נביא האחרית,
ואם יש עמך דבר — אמור!
ויהי מר כמות, ויהי המות עצמו —
אמור!

כי בכל העבודה הלאומית כבר לא ראה אז המשורר, כמלפני עשר שנים, את

פני אביר יעקב ההולכים בקרב;
מימי זרובבל ידינו לא כוננו
מפעל אדירים כמוהו ורב.

הוא לא יוסיף עוד להסתפק במה שנעשה ולאמר:

עתה רב לנו אם נטוי הקו.

עתה הוא רק רואה בכל החזון של הציוניות „משא שוא ותרמית אזנים“, ועיניו רואות את מלאך־המות רוכב על כתפינו —

ובתרועת הדר על שפתים ובמצלות משדקים
אלי קבר נדדה...

במדה נוראה כזו גבר היאוש על ביאליק למראה התקפיכות ימחירית־מצפצפים, שקמו אז מסביב לה„מזבח“ אשר בנה לנו „נביא האחרית“ ויקטיר עליו את כל חלבו ודמו כליל עולה לעמו ולתקותו...

ויאוש עוד נורא מזה תוקף את ביאליק בשנת תרס“ו, אחרי אשר כבר הוברר מה הביאה לבני עמנו ברוסיה תנועת־החופש שמה, ה„קונסטיטוציה“ הידועה, אשר הכתה אותנו כולנו בסנורים ותמהון והיינו

נזרקים מאור אל עלטה וטבולים בשנירם באחד

וקוינו והבינו... ומקונן המשורר־האמן:

כי הנה נפקד מדברכם, נפקד בנשיאים ורוח,
מירכתי ארץ נעירו, צירים מבשרי תהיה
— — — — — — — — — — —
יגיעו העבים עריכם ורבריק רברר בעיניכם
— — — — — — — — — — — —
אך עבי הברכה יחלופו, כל־עומת שבאו ילכו,
עזבו שחוק ר ע מ ם לכם, ו ג ש מ י ה ם יוליכו אל ארץ.

לבני עמנו נשארו אך הפוגרומים, הרדיפות הנוראות, החוקים המעיקים החדשים. והמשורר קורא לנחשים להעביר את זעמנו עד קצה הארץ, קורא לנשרים וישאו זעקתנו עד לב השמים, קורא לעבים וישאו יגוננו אל דרבי תימים...

ז.

תוכן של השירים בספר השני של שירי ביאליק הוא כולו „רצוף א ה ב ה“: שירים על עינים־יונים ועל שפתים־שושנים ועל עפרים־עורגים ועל כל עתרת הגויה של יעלות־חן. מובן, ששירים כמו אלה המה תמיד סוביקטיביים, פרי־רגשות המשורר בתור אדם, גבר של בשר ודם, באין כל שייכות אל הסביבה. אין לשירים מכיג זה שום עסק עם הסביבה הצבורית, באשר המה רק השתפכות הנפש החומדת והתואבת של אומרם. איזו שייכות יש בין הסביבה, בין השאלות הבוערות ומנסרות בתוך חללה של החברה, ובין החמודות של הנערה היפה, המישלת בנפש המשורר ומעוררת אותו לאמר שירה? ואם בכל זאת אני מזכיר במקום הזה את שירי האהבה של ביאליק, ונכון לעכב את הקורא רגעים אחדים כדי להתבונן גם אליהם, אני עושה זאת באמת רק מפני שהשירים האלה המה, לפי דעתי, היותר חלשים בשירתו של ביאליק, והחולשה הזאת של השירים האלה מוכיחה ומאשרת את הנחתי הכללית על אדות ביאליק וכשרונו. ביאליק הוא אדיר ונאור וכשרונו יראנו נפלאות אך בהיות לו תוכן צבורי, בעת שהוא פועל ונפעל מן הסביבה. הנמוקים העממיים, הלאומיים, החברותיים אלה מרעישים אותו עד היסוד, המה מפים גלים בלבו והמה מעוררים את כנורו, עד כי — כמו שאמר יהודה ליב גורדון: —

קולות אלהים יתמלטו, יעלו רומה,
וכרובים ישאו יהמיות אדירים.

ואולם שירי האהבה הן אינם ילידי הסביבה, לא נבראו בהשפעת הצבור על המשורר, אינם נובעים מתוך חיי החברה שלו, ובשביל זה גם לא עלו יפה, לפי דעתי.

אין בהם הכח והגבורה של אותו הכשרון הנפלא, הנראה אלינו כשביאליק בוחר לו תוכן צבורי לנושאי שיריו, והוא לוקח שבי את לבבו הער. אזי הוא גבור ונערץ מאין כמוהו; רובה ברקים בחמתו או מרנין לבבות בצהלו. ואולם שירי אהבה, — אינם מן הסביבה של ביאליק. ובאמת, הלא המשורר בעצמו גלה לנו את הסודות הגדולים מחייו הפרטים:

אומרים, יש בעולם נעורים —
היכן נעורי?
ועוד רז אחד לך אתודה:
נפשי נשרפה בדבר.
אומרים, א ה ב ה יש בעולם
מה זאת אהבה

ביאליק התחנך באטמוספירה של „המתמיד“, של גיהנום ברחוב, שאין שם מקום הרגשות סוערים ולנשיקות בוערות. אין כל ספק שאין נסתר מחום האהבה גם בפנות החשכות של ילדי החדר והישיבה; עץ אין בארץ אשר לא נחה עליו רגל צפור, ואין ים תחת השמים אשר לו עברה עליו סערה, ומי האדם אשר לא טעם את טעם האביב בחייו. ואולם סערת־הלב ושרפת־נשמה של רגשות האהבה, גלים הומים ומעלים קצף של הדם הצעיר — למחזות כאלה אין מקום בסביבה, שבה התחנך ביאליק ודכותיה. לא רק הנערים, שהיו כלואים מילדותם מאחרי הסבכה החזקה של תורה ומצות, ואשר המיתו בקרבם כל רגש סוער, אך גם הבת־ישראל אומרת:

לי היתה אם — וזכרונה מגן לי,
היא הורתני לכבוש לבי,
ואוצרות המדה ומרגליות
לשאת דומם במעמקי.

ואם הבנות כך, הבנים לא כל־שכן שהמה כבשו את לבבם ועמוק־עמוק החביאו את רגשות האהבה, לוא גם התעוררו על־פי מקרה אצלם כאלה. אהבה בתענוגיה וביסוריה, — הן המשורר בעצמו קורא לזה „גזלת נעורי“, כי כאלה חמסו ממנו תנאי הסביבה שלו אם אך נראו על־פני חוץ, ואולי גם עוד טרם שנולדו, קודם ששלפו — יבשו. כפי שאול טשרניחובסקי שירים כאלה המה טבעיים. גרטכן או לאטכן שלו המה בשר ודם, גידים ועצמות, והדבקות של המשורר ביהם אליהן היא ממשית. וכך הוא בודאי גם אצל ז. שניאור. אצלם נעשה ונרגש יותר מכפי שכתוב בשיריהם, החרוזים מביעים אך בתמונה קלושה וחלשה מאד את הרגשות ואת המעשים. המשוררים האלה קבלו חנוך אחר לגמרי, המה בני סביבה אחרת. גם אצל מיכל לבנזון השיר „האוהב הנשבע“ מצלצל כדבר טבעי, כרגש מן החיים, מן המציאות. הן גם חנוכו הוא, בראשית דור „ההשכלה“ ובעיר הגדולה ווילנא, מתאים היה לרגשי לב כאלה. ואולם חיים נחמן ביאליק, ובמדה ידועה גם יעקב כהן, „המגודלים מנוער בצל ועלי קברות אבות“ — מה להם ולשירי אהבה? אצלם יהיו השירים האלה תמיד כמי עיניים, כפריים, ואינם לקוחים מן הסביבה הבלתי־אמצעית. הנה השיר „בשל תפוח“ הוא על־פי דורה, וגם

יתר השירים ממין זה אין אני יודע „על־פי“ מי המה, אך בכל אופן מסופקני, אם נכתבו על־פי החוש העצמי של המשורר, וחוששני אם לא פעלו על המשורר הקריאה והשקידה בספרי המשוררים. אין שירי האהבה האלה מצוינים ביותר גם מצד צורתם וסגנונם. אין בהם אותו הדרך המיוחד, אותו הזוהר הנפלא, שבהם מצטיינת שירת ביאליק בשורותיה הראשונות. אמנם מן השיר „עם דמדומי חמה“ והלאה עד סוף הספר אנו רואים את ביאליק והוא שב לכשרונו ולכל פלאיו; ואולם הן את השירים ה א ל ה הלא אפשר לפרש גם על הפרט, גם על הכלל, על ביאליק של יחיד יעל ביאליק של צבור, ואולי הדברים שמה מ ש ל ואליגוריה המה לכנסת־ישראל, שעמדה המשורר מתיחד תמיד. הן לא חנם נעשה השיר „הכניסיני תחת כנפיך“ מקור געגועים ושפך הנפש לקהל הקוראים העברי; והן גם את החזיון „מגלת האש“ הכנים ביאליק לתוך הספר הזה, הספר השני; ובודאי היה לפני עיני המשורר, בעת שסדר את קבוצת שיריו לספרים מיוחדים, איזה קשר הגיוני, קשר פנימי, שעל פיו עשה מה שעשה. וגם את השיר „הולכת את מעמי“ הכניס המשורר לתוך הספר הזה, זה השיר, שנכתב בהאאג בעת הקונגרס השמיני, ואשר הקהל ראה גם בשיר הזה סמל משל ומליצה, ואף זה בלבד...

מובן, שהכשרון הגאוני מתגלה בכל הופעה, בכל מראה. עד כמה שאזני ערלה לכל מנגינה, בכל זאת מרגישה גם היא את הצלצול הנעים, את הריטמוס הקל של הרומאנס „קומי צאי“, שאין אני יודע דומה לו בספרותנו. גאון הוא גאון לעולם, וגם בעשותו דבר שלא מן ה„מקצוע“ שלו. הנה, למשל, השירים של ביאליק, „משירי עם“, פארורדיות לשירים עממיים. שירים כאלה, שירי־עם, אין אצלנו בעברית, ורק בשפה המדוברת. וזה מובן: שירי־עם — העם בורא אותם, ולא המשוררים הספרותיים, אנשי השם. כל עוזם וערכם של שירי־עם הוא בזה, שאין יודעים מי חבר אותם. אין גם כותבים אותם, אך שרים אותם. אין שירי־עם נכתבים מראש, ואף להפך: רושמים אותם מפי העם. והעם יוצר אותם בשפתו אשר בפיו, ולא בשפת הספר וגם לא בסגנון של הספרים. ובגלל זאת אין אצלנו גם שירי־עם בעברית. ביאליק אך נכה לעשות כמתכונתם של שירי־עם, לחקות אותם, אבל לא יצר שירי־עם וגם לא יכול ליצור כזה. שיר־עם בעברית — העם העברי בארצו יברא אותו, יברא אותו על אדמתו במקום שיסגל לו את שפתו להיות שפת חייו, שפת לבבו, שפת מאויו פנימה. שרידי שירי־עם עם כאלה אנו מוצאים בשיר־השירים ובמקומות בודדים בכתבי הקודש. חיי עמנו בארצנו, החיים הטבעיים אשר יבראו בהמשך הזמן בארץ, המה יבראו גם את שיר־העם, המה ולא אחרים. ואולם אומנות נפלאה אנו רואים גם בהפארורדיות של ביאליק לשירי־עם. החיים של המוני בני ישראל בתחום־המושב ברוסיה נותנים את ריחם אל אפנו מן השירים האלה. עין בעין אנו רואים את מגלות החיים ההם פתוחות לפני המשורר, והוא דולה ממעמקיהם את הפנינים וחורז אותם בשיריו. גן נעול זה פתוח לרוחה לפני המשורר, ואין נסתר מלפניו, מלפני הכשרון הגאוני.

וזה כחה של הגאוניות, המושלת בכל, בגדול ובקטן, ובכל אשר תופיע — יופיעו נהרה וקסם וזוהר, ובכל אשר תגע שמה הויכים ונבראים עולמות, גדולים וקטנים. כצחוק היה לביאליק לכתוב „משירי־עם“, וידו כתבה גם את — „מגלת־האש“.

קראתי וקראתי את „מגלת־האש“ פעמים אחדות. ומאומה לא עלתה בידי. קצרה בינתי להבין את המגלה הזאת, לדעת בדיוק פירושה, אל מה ועל מה כוון המשורר. ביאליק קורא לה „מאגדות החורבן“, אבל האגדה היא פאנטאסטית ומסובכת, ולמרות כל עמלי אין אני יכול לתפוס את תוכנה, אין ידי תופסת את קצה החוט. קראתי את הביאורים על המגלה, כמדומני, מאת הד"ר קלוזנר ומאת עוד סופר אחר, — ולא חכמתי הרבה. אין אני מבין את הפואימה הזאת, כמו שאין כל הפירושים מבארים לנו את הפרקים האחרונים מספרו של דניאל, והחזון נשאר סתום וחתום גם אחרי הפירושים היותר ברורים, לכאורה, של הגאון מלבי"ם או של הד"ר קלוזנר בספרו על־דבר רעיון המשיחי. „מגלת־האש“ איננה כספר החתום לפני, אני קורא אותה בעונג רב, — אבל את זה התוכן, שאני מחפש ומוצא בשירים ובפואימות, אינני יכול למצוא בה. אולי אין הדבר צריך שיהיה לו תוכן; אולי זהו מין דיקאדנס עברי, שהמציא הכשרון הגדול של ביאליק, אולי דרכי אני בכלל לבקש תוכן בשיר שכזה „לא יתכני“, — ואולם אני מודה ומתודה, שאם ידרשו ממני לבאר את תוכנה של מגלה זו אכבוש את פני בקרקע. יכול אני רק לאמר על „מגלת־האש“ מה שאומרים זקני החסידים על הזוהר הקדוש: אמירה גופה מועילה לנשמה אף בלי הבנה, וכל מאן דזכי למימר האי שירתא בעלמא הדין זכי בה בעלמא דאתי. גם קריאת „מגלת־האש“ מביאה תענוג רוחני, ועיניך לא תשבענה מראות את האמנות הנפלאה של ביאליק בכל משפט ומשפט, בכל קטע וקטע, אף אם אין בידך חוט־שני לקשר את הקטעים ולחבר אותם לתמונה אחת.

הנה, למשל, קטע אחד, חלקה אחת קטנה מן המקומות הנפלאים במגלת־פלא זו: „וקבעתיך כשמש בגלגל חיי, וזכרך ארוג בשירת נשמתי. כתרים אקשור לראשך מתפלותי, ובלבני פרחי מקום רגליך ארפד. ורחפתי סביב כסאך כנשר אש, ואשיב עליך להבה באברתי. אל מרומים יא שעריתים אייר בדבקך, יעד שמשית החיקים צוחת אשרי תגיע“. וקטעים כמו אלה אין מן הצורך לבקש ולחפש, אך פזורים המה על כל עמוד ועמוד של המגלה הנפלאה הזאת. ומאליה מתפרצת מלבבנו הקריאה: מי יגלה עפר מעיניך, יל"ג, ונהרו לראות כי לא האחרון במשוררי ציון היית, וראית עושר־שפה כזה אשר לא חלמת עליו, ומלאת מחשבת כזו אשר אף בספרי התנ"ך ובנביאים תמצא.

זוהי „מגלת־האש“. כל קטע וקטע לבדו אני מבין, כמובן, אבל את תוכנו הכלל של החזון, אין אני מבין, אם כי אין במגלה הזאת, כפי הנראה, חידות ומליצות, ורק חזון ואגדה, נמשל מבלי משל, כמדומני...

(עוד יבוא).

חֲדָשׁוֹת וּמְאוֹרָעוֹת

באמריקה.

— שיבת שליחי ועד החלוקה. ביום השני העבר, 2 לאוגוסט, שבו לניו־יורק שליחי ועד החלוקה המאוחד למזרח אירופה, השופט הררי פישר ומאקס פיין. הם עזבו את אמריקה ביוני [illegible] יעברו את אוקראינה, רוסיה הסוביטית, פולניה, רומיניה וארצות אחרות. שני השליחים הביאו אתם חומר סטאטיסטי בדבר מצבם של היהודים נגועי המלחמה. את החומר הזה יחד עם [illegible] על פעולתם יפרסם ועד החלוקה בקרוב.

לפני העתונאים והעסקנים שבאו לקבל את פניהם בנמל פרסמו את הידיעות הכלליות האלה: ברוסיה, אוקראינה, פולניה, רומיניה ובכל הארצות האחרות שעברו נסתדרה על־ידם עבודת העזרה בהתאמה לתנאי המקום. מרכבות אחדות נושאות מכשירי רפואה כבר הובאו [illegible] אלפי יהודים ממית [illegible]. — היהודים החיים תחת השלטון של הבולשיביקים הם שמורים מחמת פוגרומים, אולם מצבם הכלכלי הוא נורא. נסתתמו לפניהם כל מקורות הפרנסה. — בכל [illegible] שעברו מצאו משפחות למאות ואלפים מחוסרות מחסה במובן הפשוט של המלה, אין להם מקום ללון ולנוח, אולם נורא מכל [illegible] המצב ברוסיה הלבנה, ובפרט אחרי הריסת העיר בוריסוב. כעשרת אלפים איש ישנים שם תחת כפת השמים. העזרה הראשונה שיהודי אמריקה צריכים לתת להם היא: מציאת מחסה [illegible] והספקת כתנות לגדולים ולילדים. — שאלת היתומים בארצות נגועי המלחמה זהו פרק מיוחד בעבודת העזרה. לפי המספרים שאספו השליחים ישנם מאה וחמשים אלף יתומים הזקוקים לעזרת יהודי אמריקה.

—היהודים ההונגאריים והאורח „קארל הוזאר“. בחוגי הפידיראציה של היהודים ההונגריים מטפלים עכשיו בבקורו של קארל הוזאר, מי שהיה ראש המיניסטריום [illegible] באמריקה. לעסקני הפידיראציה יש הוכחות ודאיות, שמטרת בקורו של המדינאי הזה היא לנהל תעמולה בארץ זו לטובת הונגריה ריאקציונרית.

ביום 12 ליולי ערך הוזאר אספה במלון מק'אלפין, בניו־יורק. רוב המשתתפים היו כהנים קתולים ולפניהם הציע את תכניותיו בנוגע לעתידה של הונגריה.

עסקנים אחדים מהפידיראציה הנ"ל, שנוכחו באספה ההיא, הזכירו לו את ה„טירור הלבן“ וכמו־כן את תמיכתו בהונגריה לגינירואל הייאס, [illegible] בעריכת פרעות ביהודים. מתוך תשובותיו ובכלל מתוך מהלך האספה קבלו העסקנים היהודים רושם שחיזק את חששם בנוגע לביקורו של המדינאי ההונגארי הזה באמריקה.

עסקני הפידיראציה של היהודים ההונגריים מאספים עכשיו ידיעות מאושרות בנוגע לפעולותיו של הוזאר ועל יסוד זה ידרשו מאת ה„קומישיונר“ לעניני הגירה שב„אלים איילאנד“ לשלחהו מן הארץ.

כדאי לציין את העובדה, שגם ההונגרים הנוצרים הליבראליים שבארץ זו משתתפים בעבודת הפידיראציה ביחס אל ראיה דבלתי רצוי הזה.

* * *

בחוגי המורים העברים.

— ועידת המורים בקליבלנד. מספר הצירים לועידת המורים שהיתה בשבוע העבר בקליבלנד היה 56. יחד עם שני הצירים מקאנאדה היו באיזה יותר מאלף מורים. [illegible] משתתפים [illegible] 1100 מורות ומורים).

את ההחלטות של הועידה נפרסם אחרי שיתקבל במערכת הפרטיכל המפורט.

הועידה השנתית של מורי ניו־אינגלאנד

ביום א׳ 11 [illegible], היתה בבוסטון הועידה השנתית של מורי ניו־אינגלאנד, שנקראה על־ידי אגודת המורים דבוסטון וסביבותיה.

מטרת הועידה היתה בפירוש: לדון בענינים החשובים הנוגעים לועידה הכללית של מורי ארצות הברית וקאנאדה, שנתכנסה [illegible] בקליבלנד, ולהביא תיקונים ושנויים באגודה המקומית.

הנואמים והמרצים במשך הישיבות היו: א. [illegible], א. גורה, ב. הירש, שבנא שטיין, ש. רובינשטיין, י. ח. פולאק ומר הלוי.

ההחלטות החשובות שנתקבלו הן אלה:

אגודת המורים בבוסטון והסביבה מיוחדת מעכשיו עם [illegible] יוניוניסטיים.

כל מורה הבא מן החוץ אינו יכול לכהן בתור מורה בבוסטון אלא אם נבחן על־ידי האגודה המקומית וקבל תעודה, או שהביא תעודה מאגודת מורים אחרת.

שכר המורים: מורה ממדרגה א׳ יקבל לא פחות מארבעים [illegible] לשבוע. מורה ממדרגה ב׳ יקבל לא פחות מעשרים [illegible] לשבוע.

חודש אחד חופש באחד מירחי הקיץ וכמוכן בחול־המועד של החגים.

הועידה מכירה בנחיצות: א) גני ילדים עבריים בתור מכינות לבתי־הספר; ב) תכנית למודים כללית לכל בתי הספר; ג) התאחדות של כל העברים באמריקה; ד) אגוודת עבריות לבני הנערים; ה) הוצאת [illegible] לעניני החנוך והמורים.

„יום החנוך“ כללי בכל הארץ לתעמולה בכתב ובעל־פה לטובת החנוך העברי ולקבוץ כספים לכל צרכי החנוך.

הועידה מכריזה שהמורים והמחנכים העבריים עומדים ברשות עצמם [illegible], הבאים [illegible] את החנוך העברי [illegible].

חברי הועד הפועל של התאחדות המורים דניו־אינגלאנד נבחרו: שבנא שטיין, ש. רובינשטיין, א. גורה, צבי זליבינס, י. ח. פוללאק, [illegible].

בחוץ־לארץ.

— —

באנגליה

הקתולים והציונות. בקונגרס הארצי של הקתולים [illegible] נשא הארכיבישוף [illegible] נאום חריף נגד הציונות. הוא השתדל להוכיח, כי הציוניות מעמידה בסכנה את עניני הקתולים. מהברט שמואל דרש, כי ימנה פקיד מיוחד לעניני הקתולים.

— הפועלים והאנטישמיות. מפלגת הפועלים פרסמה מחאה נגד ה„מורנינג פוסט“, על הדפיסו מאמרים אנטישמיים וביחוד על עשותו את היהודים אחראיים בעד התפשטות הבולשיביות בעולם. במחאה מובעת גם כן הדעה, כי בכלל מחויבת אנגליה לבער [illegible] את האנטישמיות.

* * *

בהונגריה.

ביום השני העבר, ב׳ לאוגוסט, [illegible] איפיצירים הונגאריים [illegible] ביהודים. במרכזה של העיר [illegible] היהודיים התקיפו ופצעו את כל עובר שחשבו אותו ליהודי ובבית אוכל אחד התנפלו על האורחים היהודיים והרגו שנים מהם. התוצאות יכלו להיות יותר איומות, אולם היהודים הגינו על נפשם בחורף נפש.

באחת הישיבות האחרונות של הפארלאמנט ההונגארי דרש אחד הצירים באופן נמרץ, כי הממשלה תשנה את יחסה ליהודים. אמנם גם ה„מליץ יושר“ ההונגארי הזה לא יצא להגן על היהודים משום הצדק שבדבר, אלא משום שהרדיפות כלפי היהודים גרמו, לפי דבריו, לרוע המצב האקנומי שבארץ.

* * *

בפולניה.

בשבוע העבר התכנסו בפעם השלישית ראשי המפלגות היהודיות והפולניות לאספה משותפת במטרה להיטיב את היחוסים ההדדיים בין הפולנים והיהודים. יושב־הראש היה מי שהיה ראש המיניסטרים גראבסקי, ובנאום הפתיחה גלה את דעתו, כי הממשלה החליטה לעצור בעד הפרעות ולאסור את ההסתה לפרעות. אולם למרות הבטחות המיניסטר הזה ומיניסטרים אחרים שהשתתפו באספה נוכחו צירי היהודים, כי ראשי המפלגות הפולניות מאמינים בכל לבם בעלילות [illegible] שהעתונות הפולנית מטפלת על היהודים. אחרים מהם הפריעו בעד הנואמים הפולנים שהביעו את הסכמתם להחלטת הממשלה. הם צעקו: „יחדלו היהודים קודם לרצוח את הפולנים!“ גם מיניסטרים אחרים הזכירו לצירים היהודים את ה„עובדה“, כי בגרודנה רצחו היהודים שני אופיצירים פולניים. אחד מן הצירים הפולנים היותר מתונים השתדל להוכיח לצירים היהודיים, כי מספרם של היהודים הוא רב יותר מדי בפולניה. „נחוץ — אמר — שהיהודים עצמם ישתדלו להפחית את מספרם בפולניה“. ציר פולני אחר מן הטפוס הזה יעץ לראשי המפלגות היהודיות שיוציאו כרוז ליהודים להזהיר על אי־התוקיות (אי־הלויאליות) שלהם לממשלה הפולנית בגלילות המלחמה. [illegible] היהודיים [illegible] ענו בדברים חריפים נגד העלילות ה„רשמיות“ בפרט ונגד עלילות העם הפולני על היהודים בכלל. הם הוכיחו שאף פעם לא עלה ביד הממשלה להוכיח באופן משפטי את אמתיות העלילות הנטפלות על היהודים. גרינבוים הראה בין יתר דבריו על העובדה, שהממשלה מדכאה את [illegible] גם כן נגד זה שהממשלה רודפת בעת האחרונה את הפועלים היהודים.

הצירים היהודים הציעו להקים, כי המשתתפים באספה יבחרו לשכת מיועצים בנוגע לעניני היהודים. הלשכה תספיק לממשלה את החומר הנחוץ בנוגע ליהודים. המשטרה בכל המקומות תתיחס אל [illegible] הלשכה כאל באי־כח הממשלה.

הצירים היהודיים הציעו גם כן, כי תיסד, מועצה קבועה לעניני היהודים. המועצה תהיה מורכבת מבאי־כח המפלגות הפוליטיות היהודיות ותהיה ברשותו של המיניסטריון לעניני פנים.

המיניסטרים הביעו את הסכמתם להצעות האלה והבטיחו לדון עליהם.

אולם למרות ההבטחות הרשמיות של הממשלה לשנות את יחסם ליהודים לטובה, לא פסקו להתקבל יום־יום במשך שני השבועות האחרונים ידיעות מרגיזות מפולניה. בערים ביאליסטוק, גרודנה, סלונים וסוקולקה ערכו צבאות הפולנים פוגרומים לפני עזבם את המקומות מפני הבולשביקים. ב־33 ערים סגרה הממשלה את כל האגודות התרבותיות והאמנותיות; כמו כן היא מדכאה את העתונות היהודית.

— בין העתונאים המוחרמים ישנה גם „הצפירה". המערכת של „הצפירה" מוציאה עכשיו את עתונה בשם הדש — „השחר".

* * *

ב ל י ט א.

קבלנו מאת מחלקת העתונות של המיניסטריון לעניני היהודים בליטא בקובנה בעברית מכתב במספר י"ב, והריהו מובאים אותו פה בקיצור.

בישיבה החגיגית של האספה המיסדת (סיים) מיום כ"ג ליוני התיצב ראש מועצת המיניסטריון החדש לפני הסיים ובהצהרה ארוכה באר את פרוגראמה של הממשלה. אחרי זה הביעו באי־כח הפראקציות השונות בסיים את עמדתם לממשלה הנבחרה. ההצהרות של הפראקציות ושל הממשלה הביעו את יחסם החיובי לזכויותיהם של המעוטים ואת רצונם לאפשר להם את ארגון חייהם על יסודות האבטונומיה הלאומית.

זכויותיהם של המעוטים הלאומיים הליטאי נתבטאו בהצהרת הממשלה בדברים האלה:

„יחד עם השאלות המדיניות היותר חשובות של ליטה עומדת לפניה גם השאלה אודות יצירת תנאי חיים מדיניים כאלה, שהמעוטים הלאומיים יוכלו, מאוחדים ברעיון משותף של בנין המדינה ומאוגדים בנימים חזקים של האזרחיות הכללית, ליצור את תרבותם הלאומית. הפרינציפיון הזה הוכרז בשעת הוסדה של המדינה הליטאית והולך ומתגשם בחיים על־ידי חוקים והצהרות שונות. הממשלה תמשיך בעבודה שהתחילה, ובזה תוכיח את הסכמתה לאותן הצורות של האבטונומיה הלאומית לדרישות של המעוטים הלאומיים, שהדיים יעמידו אותן על הפרק".

ד"ר ראבמיליביץ הקריא את הצהרתה של הפראקציה היהודית.

בתוך יתר דבריה מביעה הפראקציה היהודית את בטחונה הגמור, שהממשלה, בגשתה עכשיו להנהיג משטר מדיני תמידי במקום הזמני לא תתחשב עם גבולותיה הנוכחיות כי אם עם גבולותיה האמתיות של ליטה ותשתף בעבודה האקטיבית של סדור החיים המדיניים בכל מדרגות ההנהלה באופן מתאים את באי־כח המעוטים הלאומיים. הפראקציה היהודית מיחלת שבעבודת האדמיניסטראציה וביחוד בשאלת השפות המקומיות תתחשב הממשלה עם הפרוגראמה של האבטונומיה הלאומית, שהוכרזה בהצהרת באי־כח הממשלה מ־5 דצמבר, 1919, בפאריז. מקוה היא, שבהגשימה בחיים את הפרינציפיון של בנין בתי הספר בלשונם הלאומית תספק הממשלה את אורגני האבטונומיה הלאומית להשתתף באופן אקטיבי בסדור והנהלת בתי־הספר.

* * *

ב א ר צ ו ת א ח ר ו ת.

א ו ס ט ר י ה. בוינה נפתחה הועידה העולמית של פועלי־ציון. הצירים מאמריקה, אנגליה וארץ־ישראל הם האגף הימני, הצירים מפולניה, גאליציה וגרמניה — האגף המרכזי והצירים מאוסטריה ורוסיה — האגף השמאלי. נתקבל טלגראמה של ברכה מאת מפלגת הפועלים האנגליים. הם מבטיחים את תמיכתם לפועלים היהודים בארץ־ישראל, ומביעים את שמחתם לרגלי החלטת סאן־רימו.

— ק נ ד ה. הממשלה נתנה את רשיונה להבאת היתומים היהודיים מאוקראינה לקנדה.

בארץ־ישראל.

ב י ק ו ר ש מ ו א ל ב ר א ש ו ן ל צ י ו ן. שמואל בקר את ראשון לציון והיה הנואם הראשי בשעת פתיחת העונה של הדריכה ביקב. בנאומו אמר, כי הדגלים האנגליים והיהודיים המקשטים את הבתים הם הסמל היותר יפה לעתידה המזהיר של ארץ־ישראל, והנוצרים והמחמדים יתיחסו בכבוד אל שני הדגלים האלה. האכרים כבדוהו בטנא מלא אשכלות ענבים. שמואל שלח מראשון טלגראמה של ברכה אל הבארון רוטשילד, שעזר כל כך הרבה להתפתחות המושבה.

— שמואל בטל את כל ההגבלות ביחס אל הדגל העברי, שקבעה האדמיניסטראציה הקודמת.

— ה ת י ע צ ו ת ש מ ו א ל ע ם פ י י ז א ל. העתון הזה מודיע גם כן, כי בחיפה נערכה מועצה בין האמיר פייזאל, מי שהיה „מלך" סוריה, ובין סיר הרברט שמואל, אלנבי והמצביא הצרפתי גוראו.

— ה מ צ ב ב ג ל י ל. לפי ידיעות ה„טיימס" הלונדוני הושבו הסדרים בגליל ואין עוד כל מקרי התנפלות של הערבים על היהודים.

— ה מ צ א ה ל ש כ ל ו ל ה ת מ ו נ ו ע. הציר והמנהל של מחלקת השן ב„בצלאל", ה' מאיר גור אריה, המציא המצאה אשר על־פיה אפשר יהיה להציג את תמונות התמונוע גם לעיני השמש. בכ"ד סיון נעשה הנסיון בתמונוע „ציון", במעמד אנשים שונים, ועלה יפה. התמונה במסגרת 30-40 סנטימטר הוצגה בכוון ישר מול האור ונראתה בכל בהירותה. האור עוד הוסיף לה בהירות. מספרים, כי בגרמניה כבר נמצא מי שהמציא המצאה כזאת, ושם מחזיקים אותה בסוד כמוס. ההמצאה של מר גור אריה דורשת עוד שכלול קט ואשר יבוא בימים האלה. מר גור אריה שומר לו את זכות ההמצאה והוא נכון לבוא במשא־ומתן עם המתענינים בהמצאתו.

— א ג ו ד ת ה ל ב נ י ם ע ב ר י ם. הלבנים העברים בירושלים התאחדו לאגודה קואופראטיבית אחת כדי לשפר ולשכלל את המקצוע הזה, אשר נתפרנסו במשך הזמן מאות משפחות בכבוד.

הפעולה הראשונה של האגודה היא להכין מכפוא לכל השנה, כל דבר בזמנו, ועל זה תשיג האגודה הלואה בסכום הגון שיספיק גם לקנות בהמות נוספות. האגודה מונה כבר כשלשים הלבנים עבריים וכל חבר מכניס סכום ידוע לקופת האגודה.

הארגון הזה בא על־ידי דחיפה מצד הסתדרות „הצעיר ארץ־הישראלי" ועל ידה השיגה האגודה את ההלואה.

די לציין, כי ירושלים מוציאה בערך מאתים ליטרה ליום לצרכי [illegible]

— פ ע ו ל ו ת א ר ץ י ש ר א ל ל ט ו ב ת ה ק ר ן ה ק י י מ ת . הועד הזמני, באות כחה העליונה של יהודי ארץ־ישראל, [illegible] אספת הנבחרים, קבל באספתו הי"א את ההחלטות הבאות בנוגע [illegible]. כפי שמודיעים נאספו [illegible] בארץ־ישראל [illegible] מאה אלף ליטרות שטרלינג בערך.

א) הועד הזמני מביע את רצונו, שהכספים שיאספו עכשיו בכל העולם יוקדשו בעיקר לגאולת הארץ על־ידי הקרן הקיימת לישראל.

[illegible] הגאולה החליטה הועדה הארצית של הקרן הקיימת בארץ־ישראל [illegible] המפלגות, להכפיל את סכום ההערכה, שהוטל על ארץ־ישראל [illegible] ליטרות שטרלינג, כדרישת הד"ר ווייצמאן.

בארץ־ישראל הולך ומתגשם רעיון המס העצמי לטובת הקרן הקיימת במריא הקפו. אחינו בארץ־ישראל מכירים, שהגיעה השעה להטלת מ ס כ ל ל י על כל הקהלות, החברות, המוסדות והיחידים [illegible] לגאולת אדמת ארץ־ישראל.

הסתדרות הפועלים „אחדות העבודה" החליטה להכניס הצעת־חוק לאספת הנבחרים [illegible] מס של חובה פרוגרסיבי על כל יהודי ארץ־ישראל [illegible] בארץ־ישראל מקיים, שנעד זה [illegible] בשאר הארצות.

פקידי הבאנק העברי „אנגלו־פאליסטין קא." ביפו החליטו לפנות אל ההנהלה המרכזית של האנגלו־פאליסטין קא. בבקשה לנכות בכל [illegible] ההנהלה המרכזית תציע דבר זה גם לפני פקידי יתר הסניפים, באופן שהאנגלו־פאליסטין קא. תוכל להכניס בכל חודש סכום קבוע בתור מס עצמי [illegible]

[illegible] בימי האחרון בסדור ימי פרחים לטובת [illegible] מרובות האכלסין. ראויים לשבח [illegible]

ועידת הפועלים החקלאים, [illegible] בבתניה (גליל התחתון) החליטה לפנות אל כל הפ[illegible] המסודרים בארץ־ישראל בדרישה להפריש בכל חודש סכום ידוע [illegible] הקיימת לישראל.

התנועה הלאומית

— ה ת פ ט ר ו ת ו ש ל נ ו ר ד ו י מ ה ו ע ד ה פ ו ע ל ה ג ד ו ל . לשכת העתונות היהודית מודיעה, כי נורדוי, אלכסנדר מארמורק וז'אן פישר מסרבים להיות חברים בועד הפועל הגדול. לפי ידיעה מאוחרת, מתנהל עדיין משא־ומתן בנידון זה בין ההנהלה ובין המנהיגים הציוניים הנזכרים. התוצאות לא נתפרסמו עדיין.

— אוסישקין כבר עזב את לונדון — ביום 3 לאוגוסט — ללכת אל ארץ־ישראל. בדרכו יתעכב בקארלסבאד וישתתף בועידת [illegible]

— בראנדייס יעזוב את אנגליה לשוב לאמריקה ביום 10 לאוגוסט.

— ק ר ן ה ת כ ש י ט י ם . ימים אחדים לפני הועידה הציונית בלונדון היתה שם אספת נשים ציונית בבית הגברת ווייצמאן [illegible] קרן התכשיטים לגאולת הארץ. [illegible] נשים [illegible] את תכשיטיהן למתנה. הגברת אידר הודיעה, שברעת הנשים הציוניות לפתוח שלשה מוסדות בארץ־ישראל, שיטפלו בחנוך הילדים [illegible] בעד ילדות. הכסף הנחוץ לזה הוא 1,000 000 ליטרא ושמונים אלף ליטרה כבר נאספו לתכלית זו.

[illegible] היתה היושבת בראש [illegible] נמצא גם [illegible]

שונות

מ כ ת ב ת נ ח ו מ י ם .

פקידי הלשכה הראשית של ההסתדרות הציונית באמריקה שלחו מכתב תנחומים למרת פרידלנדר, אשת המנוח הפרופיסור ישראל פרידלנדר ז"ל. אחרי שהם מזכירים את מפעליו על שדה המדע והלאומיות ואת הקרבת חייו על קדוש השם הם גומרים את המכתב בדברים האלה:

זכרו יהיה קדוש לכל עם ישראל ויהיה נערץ בפי הדור אשר ימשיך את מפעליו בארץ־ישראל הבנויה ובקרב עם שישיג את גאולתו וידבר בשפתו הקמה לתחיה. המקום ינחם אתכם.

על החתום: יוליאן מאק, ס. ווייז, הררי פרידנואלד, הברט [illegible], פ. י. שווייצאר, ש. אייבל, ואלכסנדר זאקס.

* * *

ע ב ר י ת ב א ו נ י ב ר ס י ט ה ש ב ק א י ר ה .

[illegible] כי [illegible] האמריקנים החליטו לפתוח בחודש אוקטובר הבא אוניברסיטה בקאירה, ובה תהיה מחלקה לשפות המזרח ובתוכן גם — השפה העברית.

* * *

המשחק היהודי המפורסם מווינה, רודולף שילדקרויט, בא בשבוע העבר לניו־יורק. הוא הוזמן לשחק ב„תיאטרון היהודי החדש" שבניו־יורק. אתו בא גם בנו שהוזמן לשחק באחד התיאטרונות האנגליים.

* * *

ו ו י י צ מ א ן ו ס ו ק ו ל ו ב ל א מ ר י ק ה .

„לשכת העתונות היהודית" מודיעה, כי ווייצמאן [illegible] לשווייציה, משם — לארץ־ישראל, ומשם — לאמריקה. סוקולוב יבוא לאמריקה אחרי גמר ועידת הבינ"ע בקארלסבאד שהוא משתתף בה בתור אחד ממנהלי „ועד הארצות".

ספרות ארץ-ישראל

נתקבלו ספרים חדשים:

1. דפנים וחלויה
ספור יוני עתיק על אהבת רועה ורועה באי לספוס, מאת ל ו נ ג ו ס, עברית מאת מ. ח ר י ז מ א ן.
המחיר 75 סנט; עם המשלוח 85 סנט.

2. מעברות
ירחון ערוך על־ידי י. פ י כ מ א ן
חוברת כפולה ז־ח.
המחיר 1.50 דול. עם המשלוח 1.65 דול.

הכתובת:

Zionist Organization of America
55 Fifth Avenue, New York, N. Y.
פא"פ 74 השדרה החמשית, בהנהלת „התורן".

ד"ר מ. מ. קאמנעץ

רופא שנים מנוסה
911 East 176th Street
New York
Telephone Tremont 562
עבודה הגונה במחיר נמוך

בית־אוכל של חלב של
מ. נ י מ ע ץ
189 איסט ברודוויי, ניו־יורק
כשר למהדרין שבמהדרין והמאכלים מלאים טעם ומבריאים.

סוכננו העברי המצוין והציוני הנלהב, מר **דוד כהן** נוסע עכשיו לשם עניני „התורן", וכמו־כן לשם יתר העתונים הציוניים במדינת מ א ס ס א ט ש ו ס ט ס. הנסיעה הזאת היא האחרונה של מר כהן. לכשיגמור את נסיעתו זו יעזוב את ארצנו ויסע לארץ־ישראל.

הננו מבקשים את קוראי „התורן" לקבל את מר כהן באותו הכבוד הראוי לו ולעזור לו בעבודתו החשובה והקשה.

הנהלת „התורן".

נשאר במספר מצומצם
קצור התלמוד
ברכות, ראש השנה ויומא
מאת ד"ר חיים טשרנוביץ.

המחיר $3.25 עם המשלוח.
בכריכה יפה $4.00 עם המשלוח.

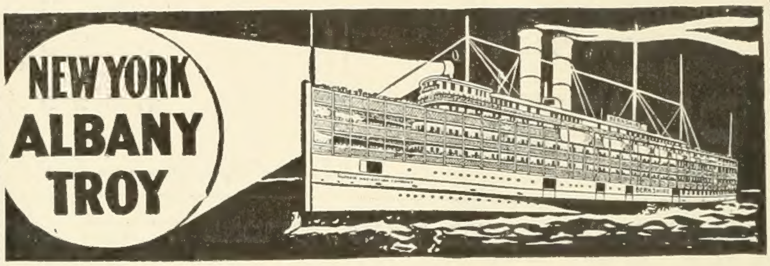
הכתובת:
S. EPSTEIN
c. o. Hatoren, 74 5th Ave., New York

ברכתנו הלבבית, ברכת מזל טוב, שלוחה לידידינו הנכבדים מר ומרת ש. מייזיל ליום הולדת בנם. יהי רצון שבימיו ובימינו יגאל ישראל גאולה שלמה, ויזכו לחנכו ברוב עונג ונחת על הרי ציון וירושלים.

שושנה וזאב קפוליבין.

טאלידה, אהייא.

HUDSON RIVER NIGHT LINES

יום יום

האניות עוזבות תחנה (פיער) נומ. 31, „נארטה ריווער", ברחוב דעסבראסעס, בימי החול בשעה 6 ובשעה 7 בערב.

בימי א' ובימי החג בשעה 6 ובשעה 9 בערב.

ברחוב 132 מערבה — בחצי שעה אחר זה.

(הזמן הוא על־פי הזמן המתוקן במשך חדשי הקיץ).

האניה מגיעה לאלבאני בשעה הששית בבוקר למחרת יום הנסיעה. לטרוי בשעה 7.15 בבוקר. מסילות הברזל באלבאני מקשרות את כל המקומות בצפון, מזרח או מערב.

משאות „עקספרס" מתקבלים. מעבירים אוטומובילים.

HUDSON NAVIGATION COMPANY

Phone Canal 9000

הלשכה להפצת הספרות העברית

שעל־יד ההסתדרות העברית באמריקה מתכבדת להודיע את הקהל העברי שבעוד שבועות אחדים ימצא למכירה הספר החדש של אליעזר בן־יהודה

„עד אימתי דברו עברית".

ספר מדעי כתוב בסגנון פופולארי ומענין.

כמו־כן נמצאים אתנו למכירה כל ספרי הוצאות הספרים האלה: ספרי „קדימה", „שטיבל", „אסף", ספרי ארץ־ישראל ועוד. כל הדרישות מתמלאות בדיוק ובמהירות.

HISTADRUTH IVRITH
114—5th Avenue New York

שמות העברים באמריקה שנענו במשך שני השבועות הראשונים, לקול הקריאה הראשונה של ההסתדרות העברית לשם רכישת חמשת אלפים חברים לשנת תר"פ — תרפ"א.

ר ש י מ ה א.

אברהם שפייזהנדלר, ניו־יורק, תרומת חבר — — — — — — 50.00 ד.
„המכבים הצעירים", וויניפג, קנדה, תרומה — — — — — 21-10 ד.
מר י. ד. ברקוביץ, ניו־יורק, תרומת חבר — — — — 20.00 ד.

חברים מיוחדים (כל אחד עשרה דולאר)

מ. בן עמי, שיקגה; יקותיאל גינזבורג, ניו יורק; שמעון גינזבורג, ניו יורק; הרב ש. גולדמאן, קליבלנד, א.; מרדכי הלוי, ניו־יורק; ד"ר משה הלוי, ניו־יורק; נ. העלפאנט, ווילקינסברג, פא.; ק. וויטמאן, ניו יורק; ב. ווינר, מונטריול, קנדה; א. כהנוביץ, גרינסבורג, פא.; מ. ליפסון, ניו־יורק; ש. ב. מקסימון, ניו־יורק; י. מארקס הארווי, איל.; ערהארד מייער, ניו ארלעאנס; ש. עפשטיין, ניו־יורק; דניאל פרסקי, ניו־יורק; מאקס פלעסעט, סקרענטאן, פא.; י. ז. פרישברג, ניו יורק; א. ה. פרידלנד, ניו־יורק; א. י. רבינוביץ, נורפולק, ווירד.; יחזקאל שרהסון, ניו־יורק; צבי שרפשטיין, ברוקלין.

חברים (כל אחד חמשה דולאר)

שניאור, אבעל, ניו יורק; י. נ. אדלר, דייטון, א.; יעקב אריאל, סט. יוסף, מינ.; א. ברמן, פרינס אלברט, קנדה; שמואל בלום, מערב לאפאיעט, אינד.; פיליפ בלומנטאל, הויסטון, טקסאס; הרב יעקב גרשטיין ברוקלין נ. י.; אברהם הנדלמן, דיס־מוינעס, א.; צבי הורביץ, סט. פאול, מינ.; ש. ל. הורביץ, קוני איילענד, נ. י.; דר. ה. א. וואלפסון, קיימברידזש, מאסס; שמואל וואהל, קליבלנד; נ. י. ווילסון, ניו יורק; נ. וו. ווערנטין, ברונזביק, מד.; הרב אייזיק ווערנע, דאלאס, טעק.; טשארלס ווייסבורד, שיקגה; יצחק ווארשאי, קליבלנד; י. וואלאנס, קורונה, ל. י.; פיליפ טורברג, ניו יורק; הרב אהרן טייטלבוים, ניו יורק; ש. כהן, מונטריול, קנדה; פרופיסור אלכסנדר כהן, בוירקלי, קאל.; יודושין כהן, ניו יורק; וו. קאסין, ניו יורק; פיליפ קארוואר, ניו יורק; י. סרנדל, פארגא, נ. ד.; א. קושניר, דיס מוינעס, א.; אברהם לוין, שיקגה; דר. ישראל חיים לוין, וועגאנא, נעב.; שמואל לוין, שיקגה; א. י. לוינסון, ריטשמונד; אברהם אליהו לובארסקי, ניו יורק; ק. מרמר, שיקגה; מאקס נעליאן, גערי, אינד.; בערנארד נעווילסאן, ניו־יורק; א. אוועצקי, וויניפעג; מ. שלוסברג, טשאטאנוגא; ב. שייערסון, על־סענטרא, קאל.; נתן סייטיביץ, פארט הורון, מיש.; דזוליוס ה. זעף, מאטאפאן, מאסס.; מ. זייפערט, ניו יורק; אייזאק ע. סילווער, ברוקלין, נ. י.; אברהם סיימין, קליבלנד; נ. סקולסקי, בעננא, קנדה; מאיר סמיט, טורנעס פאלס; א. סטילמאן, סו־סיטי; מארים סווארזין, וושינגטון, ד. ק.; י. עלסטער, ברולי, קאל.; דר. ישראל עלפנביין, ניו יורק; יעקב צוזמר, פילדלפיה; א. צוקוביץ, וואודביין, נ. דז.; צבי פליק, לינן, מאסס; הרב מאנוס פאטעבין, ברוקלין; סול פרוטאס, סיאטל, ווש.; ש. פרוזשאנסקי, פאסייק; ה. קאלער, פילדלפיה; מ. קופילוב, פורטסמוט, ווירד.; מ. קאראסט, פילדלפיה; א. קימלפלד, לוס אנדזשעלעס; יעקב ריטשמאן, יוטיקא, נ. י.; א. משה ריכטר, סי־נייט, נ. י.; י. י. רובינסון, נאקס־וויל, טענג.; אליהו ראכווארג, ברוקלין; בען ראזען, בוסטון; יעקב רוזנפלד, דזשורזי סיטי, נ. דז.; הרב ב. רוזינסון, ברוקלין; יוסף מ. ראוויטש, פיטסבורג; פיליפ רייננהערץ, עליזאבעט, נ. דז.; ש. רוזונטל, סעדאליא, מ. ז.; ש. רובינשטיין, רוקסבורי, מאסס; וו. מ. שערנוף, שיקגה; יוסף שטיין, ברוקטון, מאסס.

תומכים (כל אחד שלשה דולאר)

הארים אלטשול, דזורזי סיטי; אייזאק באקסט, ברוקלין; הערי ברקוף, ניו אורלינס; היימאן ברקוף, ניו אורלינס; בנימין ערקעס, בלטימור; ה. פינקל, פרובידנס; ש. נענענסקי, ניו בדפורד, מאסס.; דוד גלבאום, סיראקיוז, נ. י.; פ. הורביץ, ניו יורק; נ. קאלאיעוויץ, ניו יורק; יעקב הרפילוב, ברידז'פורט; ד. לאנג, נו יורק; בן־ציון ליפר, ניו יורק; אשר מאלימסון, ברוקלין; אב. מארינג, רוים, גא.; המטי הצבי הירש מסליאנסקי, ברוקלין; ל. מוראנסקי, שיקגה; מ. רפלוביץ, ניו הייבין, קונ.; ל. רוזניקוביץ, ברוקלין; אייזיק רוטקוף, ניו בדפורד, מאסס.; יעקב רודניק, דייטון, א.; הרב מ. טלר, טולזא.

(המשך יבוא).